

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1971 | ΑΡΙΘ. 15

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Ε

1. Τὸ ὅτι βεβαίως οὔτε πάντες οἱ μεγάλοι νέες καὶ δημιουργοί, οἱ καὶ πρωτόποροι τῶν συγχρόνων ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων, οὔτε οἱ τῆς τεχνικῆς προόδου σκαπανεῖς καὶ οἱ τῶν διαπλανητικῶν ταξιδίων θαρραλέοι πρωτεργάται εἶναι ὀρθὸν νὰ θεωρηθῶσιν συλλήβδην ἄπιστοι καὶ ἄθεοι, εἶναι ἀληθές καὶ βέβαιον καὶ ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως. Πλὴν ἀλλ' ὅμως οἱ θορυβοποιοὶ ἀκούονται περισσότερον καὶ οἱ ἄπιστοι ταραχοποιοὶ βοῶσι καὶ κραυγάζουσιν ἡχηρότερον, ὥστε αἱ κραυγαὶ αὐτῶν ν' ἀκούωνται εὐχερέστερον ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς, τοὺς ὀλιγομαθεῖς καὶ τοὺς ἀπείρους, ἰδίᾳ τοὺς νέους. Καὶ ἡ ἐκ τῶν θορυβοποιῶν ἐκπροσώπων τῆς ἀπιστίας προσγιγνομένη ἠθικὴ καὶ θρησκευτικὴ βλαβερὰ ἐπίπτωσης καὶ ἐπίδρασις, ἐπὶ τοὺς νέους ἰδίᾳ, εἶναι πράγματι ἀνυπολόγιστος. Καὶ οὕτω πως δρέπομεν οἱ πάντες σήμερον τοὺς κακοὺς καρποὺς τῆς ἀπιστίας ὠρισμένου κύκλου δοκησισόφων, ἐπιστημονικοφανῶν μᾶλλον ἢ ἀληθῶν ἐπιστημόνων. Καὶ τὸ ἐγκλημα τοῦ ἀδελφοκτόνου Κἄϊν ἐπαναλαμβάνεται. Ἐν τῇ περιεκτικῇ ἐννοίᾳ τοῦ «Ἄβελ», τοῦ ἀθώου καὶ προθύμου τούτου θύματος, ἀδελφοκτονοῦμεν, θυσιάζοντες τοὺς νέους βλαστοὺς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀποκτείνοντες τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς καὶ τὰ εὐγενῆ ἰδεώδη αὐτῶν, τὰ διὰ τῶν αἰώνων

κτηθέντα καὶ διὰ τῆς Θουσίας τοῦ Χριστοῦ στεφθέντα, ἀνανεωθέντα καὶ δωρηθέντα.

2. Τὸ ἐρώτημα προβάλλεται ἀφ' ἐαυτοῦ, ὠμόν, σκληρόν, ἀπαιτητικόν! Καὶ λοιπόν, ποῦ β α δ ί ζ ο μ ε ν; Καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἀντιμετωπίζουν τὴν κατάστασιν; Ποῖα μέτρα προτίθενται νὰ λάβουν πρὸς ἀνακοπὴν τῆς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μαινομένης θυέλλης; Μήπως καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἐν τῷ κόσμῳ βιοῦσα καὶ δρῶσα, ὑπέστη, ὡς μὴ ὠφελε, διὰ τινῶν ἐκπροσώπων τῆς τὴν βλαβερὰν ἐπίδρασιν, μικρὰν ἢ μεγάλην, τῶν νέων θεωριῶν, ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἀμετακινήτων ἀρχῶν Αὐτῆς; Ἡ ἡμετέρα Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς ἐνιαία καὶ ἀδιαίρετος, πῶς σκέπτεται νὰ κατευθύνῃ τὴν δράσιν Αὐτῆς καὶ ποῖα μέσα ἢ μεθόδους προτίθεται νὰ χρησιμοποιήσῃ, διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον Ἀγάπης, δι' ἐπανεμφυσήσεως τῆς Πίστεως εἰς τὰς Ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰ αἰώνια διδάγματα τῶν μεγάλων φωστῆρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν θεοπνεύστων Ἑρμηνευτῶν τῶν ἐξ Ἀποκαλύψεως Ἀληθειῶν τοῦ Εὐαγγελίου; Εἰδικώτερον· πῶς σκέπτεται νὰ δράσῃ ἡ ἡμετέρα Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἵνα καὶ τὸ ποίμνιόν της

δυνηθῆ νὰ προστατεύσῃ καὶ διασώσῃ ἀπὸ τὴν ἐπαπειλοῦσαν τὴν Νεότητά της πεπλανημένην κοσμοθεωριακὴν λαίλαπα; Πῶς σκέπτεται ἔτι εἰδικώτερον, ἢ ἡμετέρα ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία νὰ διεξαγάγῃ τὸν σωτηριώδη τοῦτον πνευματικὸν καὶ ἠθικο-θρησκευτικὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου της, ἀλλὰ καὶ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ ἰδικοῦ της περιβόλου καὶ εἰ δυνατόν, εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Οἰκουμένης, ὅπου νομίζει ὅτι δύναται ν' ἀκουσθῆ ἢ φωνῆ της; Διερωτᾶται τις ἔχει καὶ σήμερον ἢ ἡμετέρα Ἐκκλησία τὸν ἀπαραίτητον ἐξοπλισμὸν καὶ τὸ σθ.νος, ἵνα καταστήσῃ ἐμφανῆ τὴν παρουσίαν της, ὡς τὸ πάλαι, οὐ μόνον ἐντὸς τοῦ ἰδίου αὐτῆς χώρου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ διεθνοῦς, καὶ δὴ καὶ διεκκλησιαστικοῦ πεδίου;

3. Ἀλλὰ πρὶν ἢ δώσωμεν τὴν καθ' ἡμᾶς ἀπάντησιν εἰς τὰ τεθέντα ζωτικὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας, ἀνάγκη πρότερον νὰ προσπαθήσωμεν, ἵνα καθορίσωμεν ποῖα ἢ σημερινὴ κατὰστασις τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τῆς «Οἰκουμένης Ὁρθόδοξίας» πῶς αὕτη κινεῖται καὶ δρᾷ: ποῖαι αἱ ἐφέσεις τῶν Ἠγετῶν αὐτῆς: ποῖα τὰ κινουῦντα ἕκαστον Ὁρθόδοξον ἐκκλησιαστικὸν Ἠγέτην κίνητρα; ποῖα ἢ σχέσις τῶν ἐπὶ μέρος Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν (τῶν λεγομένων Ἐθνικῶν) πρὸς ἀλλήλας: ποῖα ἢ διεθνῆς τούτων ἐμφάνισις καὶ ἐπίδρασις: ποῖα ἢ θέσις τῆς Ὁρθόδοξίας σήμερον ἐν τῇ «οἰκουμένῃ» κινήσει καὶ τῷ «οἰκουμένῃ» διεκκλησιαστικῷ «Διαλόγῳ» καὶ ποῖα ἢ ἐντύπωσις τῶν ἑτεροδόξων δι' ἡμᾶς καὶ μέχρι ποίου σημείου ἐξικνεῖται ἢ ὑπόληψις τῶν ἑτεροδόξων πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τί: ποῖα ἢ θέσις τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐναντι τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν: ποῖα τὰ ὀφέλη ἐκ τοῦ «οἰκουμένῃ» καὶ διεκκλησιαστικοῦ Διαλόγου καὶ ποῖαι αἱ ἐπιπτώσεις: τί ἐννοοῦμεν λέγοντες ἐκσυγχρονισμὸν τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ μέχρι ποίου σημείου δύναται ἢ διοικητικὴ διάρθρωσις τῆς Ἐκκλησίας νὰ δεχθῆ τὸν ἐκσυγχρονισμὸν της; Καὶ πλεῖ-

στα ἄλλα θέματα θ' ἀπασχολήσουν ἡμᾶς προσεχῶς, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ συμβάλωμεν εἰς τὴν ἐποικοδομὴν καὶ τὴν διαφώτισιν τῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς προβολὴν τῆς ἀγιωτάτης Ἑλληνικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐπὶ οἰκουμενικοῦ καὶ διεθνοῦς πεδίου.

*

4. Περιττὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι αἱ διατυπωθησόμεναι θέσεις δὲν εἶναι ἢ γινῶμαι τοῦ γράφοντος. Γινῶμαι προσωπικαὶ καὶ ἰδίας εὐθύνης. Γινῶμαι ἐν ταπεινώσει μὲν, ἀλλ' ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ πρὸς τὴν ἀγιωτάτην Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐκφερόμεναι. Γινῶμαι, ἀποβλέπουσαι καὶ μόνον εἰς διαφώτισιν καὶ σωτηρίαν ὅσον πλείστων ἀνθρώπων, κυλινδουμένων ἐν τῇ ἀχλύϊ τῆς ἀπίστου καὶ ἀνηθικοῦ μερίδος, νέων τε καὶ πρεσβυτέρων, ἀμαθῶν τε καὶ ἐπιστημονικοφανῶν δοκησιδόφων, ὑλιστῶν τε καὶ μηδενιστῶν, μισαλλοδόξων καὶ ἀναρχικῶν, τινὲς τῶν ὁποίων διατηροῦσιν ἔχνη καλῆς διαθέσεως καὶ δύνανται ν' ἀκούσουν τὴν λογικὴν ἐπιχειρηματολογία τῶν ἰδεολογικῶς ἀντιτιθεμένου εἰς τὰς ἰδικὰς των θεωρίας καὶ ἀντιλήψεις.

5. Πιστεύομεν ἀπολύτως, ὅτι πάντες οἱ ἀγαπῶντες τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἐμφοροῦνται ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων, ὅπως δηλ. οἱ πάντες καὶ ἐν ᾧ πεδίῳ ἕκαστος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐτάχθη, βοηθήσωμεν τὸ μέγα καὶ ἱερώτατον καὶ σωτηριώδες ἔργον τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀνορθωτικῇ καὶ ἀνακαινιστικῇ προσπαθείᾳ Αὐτῆς, πρὸς διαφύλαξιν μὲν τῆς ἐνότητος πασῶν τῶν ἀνά τὴν Οἰκουμένην Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ πρὸς ἀναζήτησιν καὶ ἀνεύρεσιν τῶν δοκιμωτέρων μέσων, τρόπων καὶ μεθόδων, ἵνα ἢ φωνῆ Αὐτῆς ἀκουσθῆ ὑπὸ τε τῶν ἐγγύς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν μακρῶν Αὐτῆς ἱσταμένων, ὡς ἔπραττε καθ' ὅλην τὴν ἱστορικὴν της διαδρομὴν. Πιστεύομεν ἀπολύτως, ὅτι εἰδικώτερον ἢ ἡμετέρα ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία φέρει τὴν μεγαλυτέραν εὐθύνην διαφωτίσεως καὶ ἢ φωνῆ Αὐτῆς δύναται καὶ πρέπει ν' ἀκουσθῆ ὑπὸ πασῶν τῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐν πνεύματι

Ο ΚΑΡΔΙΝΑΛΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΙΛΛΕΜΠΡΑΝΤΣ

ΕΙΣ ΚΡΗΤΗΝ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΕΥΓΕΝΙΟΥ
ΕΝ ΤΩ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΩ ΝΑΩ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἡ ἐπίσκεψις τῆς Ὑμετέρας γερασμιοτάτης Σεβασμιότητος εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν Κρήτης, Ἐκκλησίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως ἀπ' ἀρχαιοτάτων, καὶ ἐν τῇ αἰωνοβίῳ ταύτῃ Ἱερᾷ Καθέδρῳ αὐτῆς, πεπλήρωκεν ἡμᾶς, τοὺς ἀδελφούς ἡμῶν Ἱερόαρχας καὶ τὸν περὶ ἡμᾶς ἱερόν Κλήρον καὶ λαὸν τοῦ Θεοῦ, μεγάλης χαρᾶς. Τῆς χαρᾶς τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ ἀδελφότητος, ἣτις «συνέχει ἡμᾶς» (Β'. Κορ. 5,14) καὶ οἰκοδομεῖ τελεσφόρως, συνεργεία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν τὴν Ἐνότητα ἡμῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Ἐκκλησιῶν.

Συγχαίρει δ' Ἡμῖν ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ, καὶ ὁ Παναγιώτατος καὶ Θειώτατος ἡμῶν Ἀθρόντης καὶ Δεσπότης, ὁ Οἰκουμενικὸς ἡμῶν Πατριάρχης Κοσ Κοσ Ἀθηναγόρας, γενναῖος πρωτοπόρος τῆς Ἱερᾶς ὑποθέσεως τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἐνότητος τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἰδιαιτέρως τῶν ἁγίων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπως καὶ ὁ Ἁγιώτατος Πάπας Παῦλος, ἀδελφός Αὐτοῦ, λίαν ἀγαπητός καὶ σεβαστός.

Σεβασμιώτατε ἀδελφέ,

Εἶναι ἀγγελία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησεν ἡμᾶς (Ἐφεσ. 2,4), «ὅς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα

λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθάρισῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων» (Τίτ. 2, 14).

Εἶναι ἡ διάσπασις τοῦ ἀρράφου χιτῶνος τοῦ Χριστοῦ, ἀντίφασις εἰς τὸ θέλημά Του, «ἵνα οἱ πιστεύοντες εἰς Αὐτὸν πάντες ἐν ὄσιν».

Εἶναι ἡ Ἐνότης, σήμερον, διακαῆς πόθος καὶ θριαμβεύουσα σκέψις καὶ προσευχὴ ὅλων, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν καὶ πιστεύομεν ἀληθῶς.

Εἶναι ἐπιτακτικὸν σήμερον, ὅσον ποτέ, τὸ αἴτημα τῆς Ἐνότητος. Ὑπάρχον τόσα κοινὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀντιμετωπισθῶσι καλῶτερον ἀπὸ κοινῶς ἐν τῇ Ἐνότητι τῆς τελείας ἀγάπης.

Ἄλλὰ διὰ τοῦτο καὶ αἱ εὐλογημένοι προσπάθειαι καὶ ἀδελφικαὶ συναντήσεις τῆς Α. Ἀγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' καὶ τῆς Α. Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου Ἀθηναγόρου τοῦ Α' ἀνθοῦσι καὶ ὑλοφοροῦσι μετουσιούμεναι ἐκατέρωθεν εἰς πράξεις καταλλαγῆς καὶ οἰκοδομῆς ἐν Χριστῷ καὶ εἰς ἀμοιβαίαν κατανόησιν καὶ ἀναγνώρισιν, ὅτι ἡ διαίρεσις τῶν ἁγίων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι μία ἀντίφασις εἰς τὴν κοινὴν πίστιν, ἣν ὁμολογοῦμεν εἰς «Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν», εἰς ἔργα ἀγάπης καὶ εἰς ἀδελφικὰς χειρονομίας, συγκινοῦσι δὲ βαθῶς τὰ ἀπανταχοῦ εὐλαβῆ πλήθη τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν καὶ προωθοῦσι πρὸς τὸ κάλλος

ἀγάπης καὶ κατανόησεως, ἐν τῷ συμφέροντι συμπάσης τῆς Ὁρθοδόξιας, μακρὰν πάσης ἰδιοτελοῦς προσωπικῆς, ἐθνικῆς ἢ φυλετικῆς ἐπιδιώξεως. Πιστεύομεν ἀπολύτως, ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ἀπαλλασσομένη ἀπὸ ἐγγενεῖς ἢ καὶ ἐξωγενεῖς ἐπιρροάς, μόνον τὰς ὀρθὰς ὑποδείξεις, τὰς ἐν πνεύματι ταπεινῶ ἐκφερομένας πρὸς οἰκοδομὴν καὶ οὐχὶ πρὸς ἔλεγχον ἢ κατάκρισιν, πρέπει νὰ δέχεται, ὡς βοηθητικὰς τῶν ἰδίων προσπαθειῶν καὶ ἐπιδιώξεων. Τότε ἀσφαλῶς ἡ ἡμετέρα Ἀγιωτάτη Ἐκκλησία, ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, δύναται νὰ ἐμφανίσῃ ἑαυτὴν ὡς Ἡγέτιδα καὶ προοδοποιὸν

ἀνακαινίσεως καὶ ἀνορθώσεως ψυχῶν δύναμιν, χάριτι τοῦ ἐνδυναμοῦντος τὴν θείαν ἀποστολὴν Τῆς πανσθενοῦς Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, «Ὅστις ἐξ ὑπ' ἀρχῆς καθώρισε τὴν ἡγετικὴν θέσιν Αὐτῆς καὶ διεφύλαξε ταύτην καθ' ὅλην τὴν μακροαίωνα ἱστορίαν Τῆς, ἄχρι καὶ τῆς σήμερον σταθερὰν καὶ ἀναλλοίωτον, παρὰ τὰς πολλαπλᾶς μεταπτώσεις καὶ τοὺς συνεχεῖς κινδύνους καὶ παρὰ τὰς ἐξῶθεν ἀπειλάς!

Ἄλλὰ θὰ συνεχίσωμεν!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΛΟΦΤΣΟΥ Κ. ΜΑΞΙΜΟΥ ΕΠΙ ΤΑΙΣ ΕΟΡΤΑΙΣ ΤΗΣ 150ΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ*

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι 'Αδελφοί τῆς 'Αγίας 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος,

Σεβάσμιοι 'Αντιπρόσωποι τῶν ἀδελφῶν 'Εκκλησιῶν καὶ τῶν χριστιανικῶν ὀργανώσεων, 'Αγαπητοὶ ἐν Κυρίῳ ἀδελφοί,

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας δεκαετίας, ἐορτάσθησαν πολλοὶ ἀναμνηστικαὶ ἐπέτειοι σημαντικῶν γεγονότων εἰς τὴν 'Ιστορίαν τῶν 'Εκκλησιῶν καὶ τῶν λαῶν τῆς 'Ορθοδόξου 'Ανατολῆς. Εἰς τὰς ἀναμνηστικὰς ταύτας ἐορτὰς συμμετεῖχον διάσημοι ἀντιπρόσωποι τῶν 'Εκκλησιῶν, κομιστὰι τοῦ ἀνακαινιστικοῦ πνεύματος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, στρατιῶται τοῦ ἔργου τῆς εἰρήνης καὶ τῆς φιλίας, τοῦ οἰκουμενισμοῦ καὶ τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας. Ἡ ἀνάμνησις τῶν τελευταίων

* Ὁμιλία γενομένη εἰς τὴν Ριζάρειον 'Εκκλησιαστικὴν Σχολὴν πρὸς τοὺς 'Εκπροσώπους τῶν 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν τὴν 5ην Μαΐου ἐ.ξ. 'Ἰδὲ σχετικῶς ἐν 'Εκκλησία», ἀρ. φ. 13, 14.

τῆς ἀδαιρέτου 'Εκκλησίας καὶ εἰς τὴν 'Ενότητα τοῦ ἐνὸς 'Αγίου Πιτηρίου.

Ἐκ τῶν ἀδελφικῶν χειρονομιῶν τῆς 'Εκκλησίας τῆς Ρώμης πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν τῆς Νέας Ρώμης, ἀναμνηστικόμεθα ἰδιαιτέρως, κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν, μετὰ βαθείας δ' ἐκτιμῆσεως καὶ εὐγνωμοσύνης τὴν εὐλαβῆ διαφύλαξιν τῆς τιμίας Κάρας τοῦ «Πρωτεπισκόπου Κρήτης» 'Αγίου 'Αποστόλου Τίτου ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον αἰῶνας ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ 'Αγίου Μάρκου Βενετίας καὶ τὴν φιλάδελφον προᾶξιν τῆς ἀποδόσεως αὐτῆς τῷ 1966 εἰς τὴν 'Εκκλησίαν Κρήτης.

Δευτέρα ἀγαθὴ διάθεσις καὶ προαίρεσις τῆς σεβασμίας Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας καὶ τοῦ 'Αγιωτάτου Πάπα Ρώμης Παύλου τοῦ ΣΤ' πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν τοῦ 'Αγίου Τίτου, εἶναι ἡ παροῦσα ἐπίσκεψις τῆς Ὑμετέρας λίαν ἀγαπητῆς καὶ περισπουδάστου Σεβασμιότητος καὶ ἡ κοινωρία ἡμῶν. 'Αληθῶς αὕτη εἶναι εὐλογημένη συνάντησις προσώπων, ἀσπασμὸς ἀγάπης, ἐναγκαλισμὸς ψυχῶν, γνωριμία ἀδελφῶν, ἱστορικὸν γεγονός, τὸ ὁποῖον θὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν του εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς τῆς 'Εκκλησίας ἡμῶν.

Ἄγιε 'Αδελφέ,

'Ανταποδίδοντες τὸν ἐναγκαλισμὸν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης ἡμῶν, περισπυρσοόμεθα Ὑμᾶς ἀδελφικῶς ἐν τῇ ἀγάπῃ, «ἢ ὁ Κύριος ἠγάπησεν ἡμᾶς». Καὶ ἐκφράζοντες τὴν βαθεῖαν ἐκτίμησιν καὶ εὐγνωμοσύνην ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἀγία ταύτῃ κοινωρίᾳ, ἐκ βάθους καρδίας εὐχαριστοῦμεν Ὑμᾶς καὶ ἐμπιστευόμεθα Ὑμῖν τὸν διακαῆ πόθον ἡμῶν,

ἐορτασμῶν πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων 'Αδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, εἰς τὴν Βουλγαρίαν, εἶναι ἀκόμη ζωνεῖ εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν. Εἰς τὰς τελετὰς ταύτας ἔλαβον νέαν ἐκφρασιν ἢ δύναμιν τῆς ἐνότητος τῆς χριστιανικῆς σκέψεως, αἱ κοινὰ ἐπιθυμίαι ἡμῶν νὰ ἐξαγάγωμεν διδάγματα τοῦ ἱστορικοῦ παρελθόντος, ἢ μέριμνα καὶ ἢ ἐπιθυμία ἡμῶν διὰ ἐνότητα, μετὰ τὰς ὁποίας αἱ τοπικαὶ 'Εκκλησίαι ἡμῶν κατὰ τὴν διάρκειαν αἰῶνων συνεπήχον καὶ συνεβάδιζον ἀπὸ κοινῆς, ταυτοχρόνως δὲ ἐσταθεροποιήθη ἡ ἀπόφασις ἡμῶν νὰ ἐπιταχύνωμεν τὰ ἅγια βήματα ἡμῶν ἐπὶ τῆς ὁρθῆς ὁδοῦ, διαφυλαττόμενοι τῇ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνθαρρυνόμενοι ὑπὸ τῶν προσδευτικῶν καρπῶν τῆς ἐπικοινωνίας ταύτης, ἢ ὁποία τόσον ἐχαροποίησεν ἡμᾶς τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη.

'Ἰδὸν διατὶ ἡ 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία τῆς Βουλγαρίας ἀπεδέχθη μετὰ ἰδιαζούσης ἱκανοποιήσεως τὴν τιμὴν καὶ τὴν προσοχήν, τὰς ὁποίας ἐπεδείξατε πρὸς ἡμᾶς, προσκαλοῦντες ἡμᾶς νὰ συμμετάσχωμεν εἰς τὰς τελετὰς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 150ετηρίδος τῆς ἐπαναστά-

σῆς συμβαδίζωμεν ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Κυρίου, τῇ διανοιχθείᾳ ὑπὸ τῶν σεπτῶν Κορυφῶν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν 'Εκκλησιῶν, «διακονοῦντες καὶ ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ» ('Ἐφεσ. 4,2), ἥτις «ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν» (Α' Ἰωάν. 4,7). Εἰς ἐνδειξιν δὲ τῶν ἁγίων τούτων αἰσθημάτων τῆς 'Εκκλησίας ἡμῶν, τῆς 'Εκκλησίας τοῦ 'Αποστόλου Παύλου, παρακαλοῦμεν, ὅπως δεχθῆτε ἀπὸ μέρους τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου τὴν καλλιτέχρον ταύτην Εἰκόνα τοῦ ἀσπασμοῦ τῆς ἀγάπης τῶν ἁγίων Πρωτοκορυφαίων 'Αποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

«Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἢ δόξα ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων». Ἀμήν. ('Ἐφεσ. γ', 20).

Ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. 'Αθηναγόρας Α' ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀδελφικῆς ἐπισκέψεως τοῦ Ἐκλαμπροτάτου Καρδινάλιου κ. Ἰωάννου Βίλλεμπραντς πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν Κρήτης, ἀπέστειλε τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα :

Ἱερωτάτους Ἀρχιεπίσκοπον
Κρήτης Ἐδγένιον, Ἰωάννην
Καρδινάλλον Βίλλεμπραντς

Κ ρ ή τ η ν

Ἐμμεθα ὁμοῦ αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐν Ἀρχιεπισκοπῇ Κρήτης ἀπολαμβάνοντες ἀδελφικῶς ἐπικοινωνίαν καὶ ζῶντες τὸν κοινὸν πόθον.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

σεως διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῆς θεμελιώσεως ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τιμὴν τῶν Ἀγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Εἶναι εἰς ἐμὲ πολὺ εὐχάριστος νὰ ἀπευθῶν εἰς ὑμᾶς τὸν ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν τῆς Ἁγίας Συνόδου τῆς Ὀρθοδόξου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀντιπροσωπείας αὐτῆς, τοῦ κλήρου καὶ τῶν πιστῶν τῆς Χώρας ἡμῶν, οἵτινες συμμετέχουν τῆς χαρᾶς ὑμῶν.

Εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ἡ δυνατότης νὰ συμμετέχωμεν εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην τῆς ἀδελφικῆς ἐνώσεως καὶ τῆς ἐνότητος τῆς σκέψεως. Ἡ ἱκανοποίησις ἡμῶν εἶναι ἀκόμη μεγαλυτέρα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι συμμετέχωμεν εἰς σπουδαίας τελετάς, εἰς τὰς ὁποίας ὁ λαὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὄχι μόνον ἱστορικῶς συνδεδεμένη, ἀλλ' ἐπίσης πνευματικῶς πάντοτε ἠνωμένη.

Ἡ ἱστορικὴ συγκυρία ἤρωσεν ὡς γείτονας τοὺς Βαλκανικοὺς λαοὺς, τοὺς προσήγγισε πνευματικῶς, τοὺς προσδιώρισε κοινὸς ὅρους καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀναπτύξεως ἐπὶ αἰῶνας. Οἱ 13 αἰῶνες τῆς ἀμέσου γειτονίας, τοὺς ὁποίους ἔζησαν Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι, περιλαμβάνουν μακρὰς περιόδους ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ κοινῶν προσπαθειῶν διὰ τὴν δημιουργίαν ἐνὸς εὐτυχισμένου μέλλοντος. Εἴμεθα ἠνωμένοι ὑπὸ τῶν ζωοποιῶν πηγῶν τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως τῶν προγόνων ἡμῶν, ὑπὸ τοῦ ἔργου τῶν ἁγίων Θεσσαλονικέων ἀδελφῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τῶν Ἰσαποστόλων, οἵτινες ἐχάραξαν φωτεινὰ ἵχνη εἰς ἐποχὰς ἀναπτύξεως καὶ δοκιμασιῶν τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ. Εἴμεθα ἐπίσης ἠνωμένοι διὰ τῆς συγγενείας τῆς καινῆς ἐκπολιτιστικῆς καὶ μορφωτικῆς παραδόσεως καὶ τῆς κοινῆς χριστιανικῆς ἡμῶν ἀποστολῆς καὶ τῶν τόσον οἰκείων θρησκευτικῶν καὶ ἔθνικῶν ἡμῶν ἰδεωδῶν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ βῆρος τῶν αἰῶνων ἔρριψεν ἐπίσης ἀσυμβιβάστους μετὰ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης σκιάς εἰς τὰς σχέσεις τῶν Βαλκανικῶν γειτόνων. Τὸ ἐνθυμούμεθα μετὰ λύπης καὶ μόνον διὰ νὰ ἐξαγάγωμεν διδάγματα, ἐπιθυμοῦντες νὰ οικοδομήσωμεν τὴν συνοχασίαν μεταξὺ τῶν δύο ἡμῶν Ἐκκλησιῶν καὶ λαῶν ἐπὶ τῶν στερεῶν βάσεων ὅλων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐνώνουν ἡμᾶς εἰς τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον.

Ἐμπνεόμεθα ἰδιαίτερος ὑπὸ τῶν φωτεινῶν παραδειγμάτων φιλίας καὶ ἀλληλοβοηθείας μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων κατὰ τὴν περίοδον τῶν σκληρῶν δοκιμασιῶν καὶ ἀγῶνων ἀναντίον τῆς κοινῆς καταπίεσεως. Ἡ συγγένεια τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν δύο γειτόνων λαῶν, Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων, θυμάτων τῆς ἰδίας ὀδυνηρᾶς τύχης κατὰ τὸν Μεσαίωνα, εὐρίσκει τὴν ἐκφράσιν τῆς εἰς τὰς κοινὰς μεθόδους καὶ προσπαθείας διὰ τὴν διαφύλαξιν τῆς πίστεως καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς, τῆς Ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ ἐλευθερίας. Βούλγαροι καὶ Ἕλληνες ἰδρύουν κοινὸς συνεταιρισμοὺς χειροτεχνῶν καὶ ἐμπόρων, ὁργανώνουν ἀπὸ κοινῆς πολιτικὰς ἐνώσεις καὶ ἐπαναστάσεις ἀπὸ τὸν 15ον ἕως τὸν 18ον αἰῶνα, κοινὰ ἐθελοντικὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα, τὰ ὁποῖα ἐνσωματοῦνται εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ρωσικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος, καὶ τέλος, συμμετέχουν

ὁμαδικῶς εἰς τὰ μεγάλα ἀπελευθερωτικὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα τῶν Βαλκανίων. Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ἐθνικῆς ἀφρυνίσεως, ἡ βασικὴ οὐσία τῶν σχέσεων τούτων ἐκφράζεται εἰς τὰς σχέσεις φιλίας μεταξὺ τῶν δύο λαῶν. Αἱ σχέσεις αὗται ἀποκτοῦν τὴν πλέον ἐμφανῆ ἀδελφικὴν ἐκφράσιν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως (1821-1827).

Αἱ θεῖαι ἐντολαὶ τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφοσύνης, τῆς ἐνεργοῦ ἀγάπης καὶ τῆς θυσίας πρὸς τὸν πλησίον (Λευτ. 15,12, Λουκ. 10,30 ἐξ., Ἰωάν. 2,1-15. Α' Ἰωάν. 3,11,14,17, Β' Κορ. 8,7-8) ἦσαν αἱ καθοδηγοῦσαι ἀρχαὶ τῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν τῶν γειτονικῶν ἡμῶν λαῶν. Ἐγνωρίζον καλῶς «ὅτι μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰωάν. 15,13). Ἐνεθυμοῦντο τοὺς προφητικὸς λόγους «...ἐκζητήσατε κρίσιν, ὁύσασθε ἀδικουμένον» (Ἦσ. 1,17). «Λύε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγγαλιὰς βιαιῶν συναλλαγμάτων» (Ἠσαΐου 58,6,7). Καθωδηγοῦντο ὑπὸ τῆς ἐντολῆς τοῦ ἀπ. Παύλου «Ἦμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί» (Γαλ. 5,13-15). Γνωρίζοντες ταῦτα οἱ συμπατριῶται ἡμῶν συμμετείχον ὁμαδικῶς εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν, ἡ ὁποία ἤρωνεν εἰς συνοχασίαν καὶ ἐξέγερσιν ὅλους τοὺς λαοὺς τῶν Βαλκανίων. Ἐκατοντάδες Βουλγάρων ἐθελοντῶν συμμετείχον τοῦ Ἐπαναστατικοῦ κινήματος εἰς τὰς παραδουναβίους Ἠγεμονίας. Κατὰ τὰς πληροφροίας τοῦ μέλους τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας Γ. Λεβέντη, πολυάριθμοι Βούλγαροι ἐνεκολληώθησαν τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως, ἀναπτύσσοντες «ἀξίεπαιον σταθερότητα καὶ χριστιανικὸν ζῆλον». Ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως Ἰ. Φιλήμων, γράφει: «Ἡ Ἑλλὰς ἐγεννήθη εἰς τοὺς δοθέντας ἀγῶνας εἰς τὸ Γαλάτσιον, τὸ Δραγοχάνι, τὸ Σκουλένι καὶ τὸ Σέκου, χάρις εἰς τὴν αὐτοθυσίαν μεγάλου ἀριθμοῦ ἡρωικῶν τέκνων τῆς καὶ τῶν ὁμοδόξων ἀδελφῶν των, Σέρβων καὶ Βουλγάρων. Πάντες ἀπολέσθησαν ἡρωϊκῶς». Ὁ ἀγωνιστὴς καὶ πολιτικὸς Βούλγαρος δόκτωρ Ἰβάν Σελιμίνσκω, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ 1822 διετήρει ἀμέσους σχέσεις μετὰ τῶν Ἀρχηγῶν τῆς Ἐθνικῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀνακοινώνει: «Εἰς ὅλας τὰς κυριώτερας βουλγαρικὰς πόλεις, ὑπῆρχον μεμνημένοι καὶ τακτικὰ μέλη (τῆς Ἐταιρείας). Μεγάλῃ μερὶς αὐτῶν ἀπολέσθησαν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν». Εὐρίσκομεν τὴν ἰδίαν ἀφήγησιν εἰς ἓν ἐκ τῶν ἔργων τοῦ G. S. Rakovski, ἰδρυτοῦ τοῦ Βουλγαρικοῦ κινήματος Ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως. Γράφει: «Πολλοὶ διάσημοι βούλγαροι» ὄχι μόνον προσέφερον ὑλικὴν συμπαράστασιν εἰς τὸν ἀγῶνα ἀπελευθερώσεως τῶν ὁμοδόξων ἀδελφῶν αὐτῶν, ἀλλ' ἐπίσης ἐθυσίασαν τὴν ζωὴν αὐτῶν κατὰ τὴν διάρκεια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Κατάλογος δεκάδων τόπων ἐν Βουλγαρίᾳ περιλαμβάνει μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ ἀποδεικνύει τὴν μεγάλῃ ἐπιρροὴν τῆς ὁργανώσεως ταύτης καὶ τῶν πλουσίων καρπῶν τοῦ σκοποῦ τῆς μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν ἡμῶν. Διὰ τὴν ἐνεργὸν αὐτῶν συμμετοχὴν εἰς τὴν κίνησιν τῆς Ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως ὠρισμένοι Βούλγαροι ἔλα-

βον τὴν τιμητικὴν ὀνομασίαν (ἰερεῖς) τῆς Ἑταιρείας. Ὅπως π.χ. ὁ Χατζῆ Μιχαήλ Γσαλίκι, ἀνήκων εἰς τὴν γνωστὴν οἰκογένειαν τῶν Plovdin Tchakalovtzi. Ὁ δόκτωρ Νικόλαος Picolo ἐπιφανῆς Βούλγαρος, ἐπεφορτίσθη τὸ 1821 μετὰ τὴν ὑπεύθυνον ἀποστολὴν νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον τῶν Δυτικῶν Κυβερνήσεων. Ὁ Ἀθανάσιος Bogoridi, ἀποθανὼν ἐν Πελοποννήσῳ τῷ 1826, ἦτο ἐπίσης ἄξιος πολλῶν ἐπαίνων. Ὁ Ἑλληνοδημοσιολόγος Κων/νος Λεβίδης μᾶς μεταδίδει: «Ὁ Βούλγαρος Ἀθανάσιος Bogoridi ἦτο ἐν Βιέννῃ ὁ δραστήριος ἀπόστολος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας». Ἰδρυτὴς τῆς Βουλγαρικῆς Παιδείας κατὰ τὸ διάστημα τῆς Ἑθνικῆς ἐξεγέρσεως, ὁ δόκτωρ Πέτρος Βέρον, ὡς καὶ πολλοὶ τῶν συμπατριωτῶν του, ἀνεμίχθη ἐπίσης εἰς τὸ ἀπελευθερωτικὸν κίνημα.

Ἡ Βουλγαρικὴ αὐτὴ συμμετοχὴ εἰς τὴν Φιλικὴν Ἑταιρείαν, εἰς τὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα τοῦ Ἀ. Ὑψηλάντου, ἀργότερον δὲ καὶ εἰς τὸν ἐπαναστατικὸν ἀγῶνα ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, εἶναι μία ἀναντίρρητος ἀπόδειξις τῆς συγγενείας τῶν ἀντικειμενικῶν σκοπῶν τῶν ἀπελευθερωτικῶν ἐθνικῶν κινήσεων τῶν Βαλκανικῶν λαῶν, τῆς μεγάλης ἀλληλεγγύης, ἣ ὅποια ἤρωσε Βουλγάρους καὶ Ἑλληνας κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἐκ τῶν πλέον ὀδυνηρῶν περιόδων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Πάντα ταῦτα κατέστησαν ἡ βᾶσις καὶ ἡ ἐκφρασις τῆς Ἑλληνοβουλγαρικῆς φιλίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπομένων δεκαετιῶν, παρὰ ὀρισμένας στιγμὰς ἀσυνεννοησίας, αἵτινες ἐπῆλθον. Οὕτω π.χ. ὀρισμένοι Βούλγαροι διδάσκαλοι καὶ διδάσκοντες ἦσαν οἱ ζηλωταὶ τῆς Ἑλληνοβουλγαρικῆς συνεργασίας εἰς τὸν πνευματικὸν καὶ μορφωτικὸν τομέα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1828-29, οἱ Βούλγαροι βοηθοῦμενοι ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῶν παραλίων τῆς Μαύρης θαλάσσης, ἠτοίμαζον τὴν Ἐπανάστασιν καὶ εἶχον δημιουργήσει στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα διὰ κοινὴν δρᾶσιν. Ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ G. S. Rakovskii καὶ τοῦ Χατζῆ Σταύρου Γεωργίου, ἰδρῦθη ἐν ἔτει 1841 εἰς Βραΐλαν ἡ Ἑλληνοβουλγαρικὴ ἔνωσις διὰ κοινὰς ἐπιχειρήσεις. Κατὰ τὸν πόλεμον τῆς Κριμαίας (1853-56) Βούλγαροι καὶ Ἑλληνες ἐπολέμησαν ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὰ ἐθελοντικὰ στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα. Ὁ Δημήτριος Καρατάσος, συμμετασχὼν ἐνδόξως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν καὶ ἀγωνιζόμενος διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὅλων τῶν Βαλκανικῶν λαῶν, γράφει ἐν ἔτει 1860, ὅτι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ὁμόνοια μεταξὺ Σλαῶν καὶ Ἑλλήνων θὰ τοὺς ἐπιτρέψῃ νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Τρία ἔτη ἀργότερον, ὁ Rakovskii διακηρύττει: «Οἱ Βούλγαροι καὶ ὅλοι οἱ Σλαῶν τῆς Τουρκίας ὑπῆρξαν πάντοτε φίλοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπεθύμουν νὰ εἶναι». Εἰς τὸ τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ 1860, ὀρισμένοι Βούλγαροι, ὅπως π.χ. ὁ θρυλικὸς καπετάνιος Petko Voinoda καὶ ἄλλοι ἠγωνίσθησαν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς νήσου Κρήτης. Ἱστορικὰ ἔγγραφα μαρτυροῦν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς βοηθείας διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς ἰδικῆς μᾶς ἐξεγέρσεως τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1876 καὶ περὶ τῆς συμμετοχῆς Ἑλλήνων ἐθελοντῶν εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐνδ-

ξων Βουλγάρων ἐθελοντῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ Ρωσο-τουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1877-78. Εἰς ἐξ αὐτῶν τῶν ἠρώων ἦτο ὁ Γ. Καραϊσκάκης, φέρων τὸ ἴδιον ὄνομα τοῦ συμπατριώτου του καὶ θρυλικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὁ ὁποῖος πληγωθεὶς εἰς Chyrka, ἔγινεν ἀργότερον ὁ Βοϊβόδας τοῦ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, τὸ ὁποῖον συμμετεῖχεν εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῆς Kresna καὶ τῆς Razlog, ἐν ἔτει 1878. Ταῦτα εἶναι παραδείγματα, τὰ ὅποια ἀνήκουν ἐσαεὶ εἰς τὴν ἱστορίαν, ἡ ἀλληλεγγύη ἐν εἰρήσει ὡς διδάγματα εἰς τὰς κοινὰς ἡμῶν προσπάθειάς πρὸς στερέωσιν τῆς Ἑλληνοβουλγαρικῆς φιλίας. Ἡ φιλία αὕτη ἦτο στενῶς συνδεδεμένη εἰς τὰς προσφορὰς τῆς ὁμοδόξου Ρωσίας, τῆς ἀδελφῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, διὰ τὸ ἔργον τῆς Ἑθνικῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Βαλκανικῶν ἡμῶν λαῶν.

Αἱ σκέψεις αὗται πληροῦν ἡμᾶς συγκινήσεως εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας τῶν ἑορτῶν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 150 ἐτηρίδος τῆς Ἑθνικῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Συμμεριζόμενοι μεθ' ἡμῶν τὰς σκέψεις ταύτας, ἀγαπητοὶ φιλοξενούμενοι ἡμᾶς ἀδελφοί, ἐπιθυμοῦμεν νὰ διαβεβαιώσωμεν ὑμᾶς, ὅτι αἱ σκέψεις αὗται συνοδεύονται ὑπὸ αἰσθημάτων βαθέως σεβασμοῦ πρὸς ἀπαντας τοὺς ἠρώας, τοὺς ἀποθανόντας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ὡς καὶ ὑπὸ αἰσθήματος βαθείας ἐκτιμῆσεως, πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὀργανωτὰς τῶν ἀναμνηστικῶν ἑορτῶν τοῦ ἀληθινοῦ τούτου ἔπους.

Ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅτι «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. 10,11), πολλοὶ Ἐκκλησιαστικοὶ πατριῶται, Πατριάρχαι, Μητροπολίται, Ἐπίσκοποι, Μοναχοὶ καὶ Ἱερεῖς συμμετεῖχον εἰς τὴν κίνησιν τῆς Ἑθνικῆς ἀπελευθερώσεως! Ἐφρόνου ὅτι ὄφειλον νὰ εὐρίσκονται ἐκεῖ ὅπου ἦτο τὸ ποιμνιον αὐτῶν, νὰ βοηθοῦν αὐτὸ παντοιοτρόπως, ὄχι μόνον νὰ διαφυλάξῃ τὴν πίστιν του καὶ τὸ Ὀρθόδοξον Ἐκκλησιαστικόν του φρόνημα, ἀλλ' ἐπίσης νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ, νὰ ἀποκτήσῃ τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν. Ἐκκλησιαστικοὶ καὶ λαϊκοὶ συμμετεῖχον εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὸ τὴν ἱερὰν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ μετὰ τὸ σύνθημα: «Ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας». «Μὲ αὐτὸ θὰ νικήσωμεν, ζήτω ἡ ἐλευθερία!».

Προσευχόμενοι καὶ ἐμπνεόμενοι ὑπὸ βαθυτάτων αἰσθημάτων ἐδλαβείας ἐνθυμούμεθα σήμερον τὴν φωτεινὴν μνήμην ἑκατοντάδων ὁμολογητῶν καὶ μαρτύρων: Τὸν ἠρωϊκὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, τοὺς ἠρωϊκοὺς ἱεράρχας, ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς τῆς Κορίνθου, τὸν Παλαιῶν Πατρῶν Γερεμίου, τὸν Σαλώνων Ἡσαΐαν, τὸν Χίου Πλάτωναν, ὡς καὶ χιλιάδας ἄλλους μαρτυρήσαντας ἐν Χίῳ, τὸν Κίτρον καὶ Θεσσαλονίκης Μελέτιον, τὸν Ἀρχιμ. Γεηρόριον Παπαφλέσσα, τὸν πρωταγωνιστὴν τῆς Μεγάλης Ἐπαναστάσεως, τὸν ἠρωϊκώτατον ἱερομόναχον Ἀρσένιον, ἠγούμενον τῆς Μονῆς τοῦ Ἀσίου, καὶ πολλοὺς ἄλλους ἠρώας γνωστοὺς καὶ ἀγνωστοὺς. Αὐτῶν τὰ κατορθώματα πληροῦν ἡμᾶς θαυμασμοῦ καὶ εὐγνω-

Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΩΣ ΜΟΧΘΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗ*

Ἡ διάσπασις τῆς ἐνότητος τῶν γνώσεων ἀποτελεῖ φαινόμενον, τὸ ὁποῖον ἐχαρκτήρισε βαθέως τὴν νεωτάτην ἱστορίαν τῶν ἐπιστημῶν. Παρὰ δὲ τὴν ἀρξαμένην ἐπ' ἐσχάτων τάσιν πρὸς ὑπερκέρασιν του καὶ ἐπιστροφὴν εἰς τὴν ἀπωλεσθεῖσαν ἐνότητα, θὰ τὴν χαρακτηρίσῃ ἀσφαλῶς καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Ἡ ἐπιστήμη διεσπάσθη! Καί, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν μεθοδικήν, τοῦλάχιστον, τακτικὴν τῆς ἐρεῦνης τῆς, θὰ χωρῆ διεσπασμένη πρὸς τὰς πολυάνυμους κατευθύνσεις τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιστημῶν καὶ τῶν κλάδων τῶν ἀναπτυσσομένων ἤδη σωρηδὸν ὑπὸ μίαν ἐκάστην ἐξ αὐτῶν.

Ἡ διάσπασις αὕτη ἀποτελεῖ ἀσφαλῶς φαινόμενον ἀτυχὲς μὲν ὡς πρὸς τὸν ἀπαράδεκτον μερισμὸν τῆς κοσμικῆς ὀλότητος, εὐτυχὲς δὲ ὡς πρὸς τὴν δημιουργουμένην οὕτω δυνατότητα διὰ μίαν βαθυτέραν διερεύνησιν τῶν ἀψύχων καὶ ἐμψύχων στοιχείων τοῦ σύμπαντος. Ὅ,τι ὅμως παρίσταται ἐν προκειμένῳ ὡς τι τὸ ἀναμφισβητήτως κακόν, εἶναι ὁ ἐπὶ τῶν φορέων τῶν ἐπιστημῶν παρατηρούμενος ἀντιστοίχως ἀντίκτυπος. Δὲν ὑπάρχει κοινότης μεταξύ τῶν Σχολῶν, ὡς μαρτυρεῖ ὄχι μόνον ὁ καθ' ἡμέραν βίως αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐντὸς τῶν χώρων τῶν συγχρόνων πανεπιστημιούπολτων ὑφιστάμεναι κεχωρισμένως ἀπ' ἀλλήλων κτιριακαὶ κατὰ Σχολὰς ἐγκαταστάσεις.

Πρὶν ἢ προσεγγίσωμεν τὸ θέμα τῆς παρουσίας ὀμιλίας, τὸ ὁποῖον ἀφίσταται καταφανῶς τῶν ἄχρι τοῦδε λεχθέντων, ἐμνήσθημεν τοῦ φαινομένου τῆς συγχρόνου διαστάσεως τῶν ἐπιστημῶν, μόνον καὶ μόνον ἐπειδὴ ἡ συντελουμένη κατ' αὐτάς, καὶ δὴ κατ' ἐξοκολούθησιν, σύναξις τῶν ὑπὸ ἐκκόλαψιν ἐπιστημόνων τοῦ Ἀριστο-

* Διάλεξις γενομένη τὴν 6-5-70 ἐνώπιον τῶν φοιτητῶν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς «Φοιτητικῆς Ἑβδομάδος» 1970.

τελείου Πανεπιστημίου προκατέλαβεν ὄχι μόνον τὴν σκέψιν, ἀλλὰ καὶ τὸ συναίσθημα ἡμῶν, ὡς συνιστώσα ἀληθῆ καὶ ἐξόχως χαροποιὸν διάσπασιν τῆς ἐν λόγῳ διαστάσεως.

Ἐπὶ ἐτῆ κάτοικοι μιᾶς ἀπεράντου εἰς ἀριθμὸν ἀτόμων πνευματικῆς πολιτείας, διδάσκαλοι καὶ διδασκόμενοι, ἀντιπαρερχόμεθα ἀλλήλους ὡς ἀγνωστοὶ ἐν μέσῳ ἀγνώστων. Ὅταν δὲ εὐρίσκωμεν τὴν εὐκαιρίαν τῆς συγκλήσεως ἐπὶ τὸ αὐτό, ὀφείλομεν νὰ ἀναγνωρίζωμεν, τοῦλάχιστον, τὸ χρέος ἔναντι ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι διὰ μιᾶς συγκεντρώσεως, ὡς ἡ παρούσα, ὑπηρετοῦν τὸ ἔργον τῆς ἐνότητος ἐνός, ἔστω, τμήματος τῆς ἐλληνικῆς περιοχῆς τῆς ἐπιστημονικῆς σκέψεως καὶ ἐρεῦνης.

Ὁ ὀμιλῶν ἐν τούτοις, πλὴν τῆς ὑποχρέωσεως ταύτης, φέρεται καὶ ἐτέρας δύο, τὰς ὁποίας ἐννοεῖ νὰ ἐξοφλήσῃ, καὶ πάλιν διὰ λόγων ἀτυχῶς, πρὶν ἢ εἰσέλθῃ εἰς τὸ θέμα του.

Ἐξ αὐτῶν ἡ πρώτη ἀναφέρεται εἰς τὴν προσγενομένην εἰς αὐτὸν τιμὴν τῆς κλήσεώς του εἰς τὸ κατεχόμενον ἤδη ὑπ' αὐτοῦ βῆμα, καὶ ἡ δευτέρα ἀνάγεται εἰς τὸ θέμα τῆς παρουσίας ὀμιλίας, τὸ ὁποῖον ὁ ὑποφαινόμενος συνέλαβε κατὰ πρόχειρόν τινα ἀνασκόπησιν τοῦ πραγμάματος τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ὑπὸ τῆς «Φοιτητικῆς Ἑνώσεως Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης» ὀργανωθείσης καὶ ἐν πλήρει, ἤδη, ἐξελίξει τελοῦσης «Φοιτητικῆς Ἑβδομάδος» τοῦ 1970.

Ἐργασία» καὶ «ψυχαγωγία» εἶναι αἱ δύο θεμελιώδεις ἐννοιαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας εἶναι δυνατὸν νὰ τεθῶν αἱ εἰς τὸ εἰρημένον πρόγραμμα ἀναγραφόμεναι ἀναριθμητοί, τῶ ὄντι, ἐκδηλώσεις. «Ἡ ἐργασία ὡς μόχθος καὶ ἀναψυχή» εἶναι τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον ἐπέλεξε καὶ πρὸς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἤδη ὁ ὀμιλῶν.

μοσύνης. «Αἰνέσωμεν δὴ ἄνδρας ἐνδόξους καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν τῇ γενέσει» (Σοφία Σιράχ 44,1).

Παραμένοντες πιστοὶ εἰς τὸ χριστιανικὸν ἡμῶν καθήκον, ὡς διδαχθῶμεν ὑπὸ τοῦ ἔργου καὶ τῶν ἐντολῶν τῶν θαναμαστῶν ἡμῶν προδορῶν, οἱ ὁποῖοι ἔδωσαν εἰς ἡμᾶς τὸ παράδειγμα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐθνικῆς διακονίας διὰ τὸ καλὸν ὄλων τῶν Βαλκανικῶν λαῶν! Ἀς ἀναπτύξωμεν ὀλοὲν περισσότερον τὴν καρποφόρον συνεργασίαν ἡμῶν μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, τὴν συμβολὴν διὰ τὸν θρίαμβον ἐπίσης τῆς παγχιριστιανικῆς ἀδελφότητος! Ἐντὸς τῆς ἐδεργετικῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν κοινῆς δράσεως, εἶθε νὰ ἐξαφανισθῇ ἡ ψυχρότης τῆς δυσπιστίας, νὰ στερεωθῶν δὲ ἡ κατανόησις καὶ αἱ σχέσεις καλῆς γειτνιάσεως καὶ ἡ εἰρήνη εἰς τὰ Βαλκάνια. Ἀς ἐργαζώμεθα ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἑλληνοβουλγαρι-

κῶν σχέσεων, ὑπὲρ τῆς εἰλικρινοῦς φιλίας, τῆς ἐπιθυμητῆς ὑπὸ πάντων ἡμῶν!

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀλησμονήτων τούτων εορταστικῶν ἡμερῶν ἠσθάνθημεν ἐτι περισσότερον τὸν παλμὸν τοῦ ὀμοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς διεπιστώσαμεν τὸν δυναμισμόν, τὴν πρόδοον καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, τὸν ἄξιον ἡγέτην, τὸν πλήρη σοφίας καὶ τὸν ἀφοσιωμένον τῷ Θεῷ, τὸν Προκαθήμενον τῆς ἀδελφῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ εἰς τοὺς συνεργάτας Ὑμῶν, ἀπευθύνομεν ἠνωμένοι τῇ προσευχῇ τὰς καλλιτέρας εὐχὰς ἡμῶν διὰ ὑγείαν, σθένος καὶ δραστηριότητα διὰ μίαν καρποφόρον καὶ ὀφέλιμον διακονίαν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκ τῶν πολλῶν ὀρισμῶν, τῶν δυναμένων νὰ δο-
θοῦν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐργασίας, ὁ ψυχσωματικὸς
εἶναι προφανῶς ὁ μᾶλλον ἀρμόζων εἰς μίαν ὁμίλιαν,
ὡς ἡ παρούσα.

Κατ' αὐτὸν ἡ ἐργασία, σὺν τοῖς ἄλλοις, εἶναι καὶ
σκοπίμος ἐνέργεια προϋποθέτουσα καὶ παρακολουθου-
μένη πάντοτε καὶ κατ' ἀνάγκην ὑπὸ τῆς καταβολῆς,
μέχρι τινὸς δὲ καὶ ἀπωλείας, ὀρισμένων δυνάμεων ψυ-
χωσωματικοῦ, ἐφ' ὅσον, βεβαίως, πρόκειται περὶ τοῦ
ἀνθρώπου, χαρακτηῖρος.

Λέγομεν ψυχσωματικοῦ χαρακτηῖρος, καθ' ὅσον
οὐδὲν ἐκ τῶν δύο θεμελιωδῶν εἰδῶν τῆς ἐργασίας,
δηλονότι τῆς σωματικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς, στερεῖ-
ται ἢ μᾶλλον συντελεῖται τῇ συνδρομῇ τοῦ ἑνὸς καὶ μό-
νον ἐκ τῶν δύο εἰρημένων στοιχείων καί, βεβαίως, τοῦ
ἀρμόζοντος πρωτίστως εἰς αὐτό. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς
ὀρισμὸς τῆς σωματικῆς ἐργασίας, ὡς ἐργασίας συντε-
λουμένης διὰ τῶν σωματικῶν δυνάμεων ἢ τῆς πνευματι-
κῆς, ὡς παραγομένης τῇ συνδρομῇ τῶν πνευματικῶν
καὶ μόνον ἱκανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι δι' ἀμφοτέ-
ρας τὰς περιπτώσεις καταφανῶς ἐσφαλμένος.

Ἐπάρχουν, βεβαίως, ἐργασίαι, κατὰ τὰς ὁποίας
προέχει τοῦ πνευματικοῦ ὁ σωματικὸς παράγων.
Ἐπίστανται ἐπίσης καὶ ἄλλαι, κατὰ τὰς ὁποίας δεσπόζει
τοῦ σωματικοῦ ὁ πνευματικὸς. Οὐδεμία ὅμως σωματικὴ
ἐργασία στερεῖται τοῦ πνευματικοῦ στοιχείου, ἔστω
καὶ ὑπὸ τὴν πλέον ἀπλῆν μορφήν τῆς σκέψεως, καὶ
οὐδεμία πνευματικὴ συντελεῖται ἐρήμην τοῦ σωμα-
τικοῦ.

Οὕτω, βαρεῖα καὶ ὄλως πρωτόγονος κατὰ τὸν χαρα-
κτῆρα χειρωνακτικῆς ἐργασίας, ὡς λ.χ. ἡ μετακίνησις
ἑνὸς τεραστίου λίθου, στηρίζεται μὲν εἰς τὴν ὑπαρξίν
καὶ καταβολὴν ἀναλόγων πρὸς τὸ βᾶρος καὶ τὸν ὄγκον
τοῦ λίθου ἀνθρωπίνων δυνάμεων, δὲν παύει ὅμως νὰ
ἀποτελεῖ καὶ φαινόμενον πνευματικόν, δεδομένου ὅτι
καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἀνθρωπίνη σκέψις δὲν
προηγείται μόνον τῆς καταβολῆς τῶν σωματικῶν δυνά-
μεων, ἀλλὰ καὶ παρακολουθεῖ καὶ ἐπισφραγίζει αὐτὰς
διὰ τῶν κρίσεων ἢ τῶν λόγων τῆς Ἐσαύτως, κατὰ τὸν
αὐτὸν λόγον ἢ πλέον πνευματικῆς ἐργασίας, ἡ συντελου-
μένη ἴσως ἐν μέσῳ παντελοῦς ἐλλείψεως σωματικῶν
κινήσεων, ἐνέχει καὶ σωματικὸν χαρακτηῖρα τοῦλάχισ-
τον ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι συντελεῖται αὕτη κατ'
ἀνάγκην καὶ διὰ τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων.

Καὶ ἄλλαι, ἐν τούτοις, διακρίσεις εἶναι δυνατόν
νὰ γίνωνται, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ εἶδη τῶν ἐργασιῶν, πλὴν
τῆς ἄρτι γενομένης. Ἄλλ' αὐταὶ κείνται προφανῶς
τόσον μακρὰν τοῦ θέματος τῆς παρουσίας ὁμίλιας,
ὅσον ἀφίστανται αὐτοῦ τὰ εἶδη τῶν ἐργασιῶν, τὰ χαρα-
κτηρίζοντα ὑπὸ ἀργοῦ τινος ῥυθμοῦ ἢ ὑπὸ συναισθή-
ματος ἀνίας, ὑπὸ πραγμάτων, δηλονότι, παρατηρουμέ-
νων κατὰ τὴν διάρκειαν πλείστων ὅσων περιπτώσεων
καταβολῆς σκοπίμων ἀνθρωπίνων ἐνεργειῶν.

Ἐναμφιβόλως, δὲν ὑπάρχουν καθ' ἑαυτὰς «ὀκνη-
ραὶ» ἢ «πληκτικαὶ» ἐργασίαι. Ἐπάρχουν μόνον ὀ-
κνηροὶ ἢ πληκτοντες κατὰ τὰς ἐργασίας ἐργάται. Οἱ
ἐργάται ὅμως οὗτοι καὶ τὰ ἄρτι εἰρημένα γνωρίσματα

τῆς προσωπικότητός των, τὰ παρατηρούμενα κατὰ
τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐργασιῶν των, ἦτοι ἡ ὀκνηρία καὶ ἡ
πληξίς, οὐδόλως πρόκειται νὰ ἀπασχολήσων ἡμᾶς
κατὰ τὴν παρούσαν ὥραν, ὡς κείμενοι, οἱ ἐργάται, καὶ
κείμενα τὰ γνωρίσματα, πέραν τῶν ὀρίων τοῦ θέματος
τῆς συνεχιζομένης ὁμίλιας καὶ ὅχι, βεβαίως, ὡς μὴ
παρατηρούμενοι ἢ παρατηρούμενα εἰς τὸν ἀνθρώπινον
βίον.

Ὅθεν, καί, ἀντὶ τῆς νωθρότητος καὶ τῆς πλήξεως,
χαρακτῆρων τ.ἔ. τοῦς ὁποίους ἔχουν πολλάκις ὡς κύ-
ρια γνωρίσματα αἱ ἐργασίαι τῶν ἀνθρώπων, ὁ κατὰ
τὴν ἐργασίαν ἐξικινούμενος μέχρι τοῦ μόχθου κόπος
καὶ ἡ συνιστώσα πολλάκις ἀληθῆ ψυχικὴν εὐφορίαν
ἀναψυχῇ πρόκειται νὰ συγκεντρώσων ἐφεξῆς κατ'
ἀποκλειστικότητα τὴν σκέψιν μας.

Καὶ ἀρχόμεθα εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τοῦ γνωρίσμα-
τος τοῦ μόχθου.

Εἰς τὸ Γ' κεφάλαιον τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς Ἀγ.
Γραφῆς, δηλονότι τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως, σημει-
οῦνται περὶ τῆς ἐργασίας, εἰδικώτερον, καὶ τοῦ ἀν-
θρώπου, γενικώτερον, ταῦτα: «τῷ δὲ Ἀδὰμ εἶπεν
(ὁ Θεός): ... ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου
ἐν λύπαις φαγῆ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς
σου. ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φαγῆ τὸν
χόρτον τοῦ ἀγροῦ. ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φαγῆ
τὸν ἄρτον σου, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν,
ἐξ ἧς ἐλήφθης...»¹.

Οἱ λόγοι οὗτοι, ὡς γνωστόν, ἀφοροῦν εἰς τὸν ἐπελ-
θόντα ἐκ τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν μετὰ
τῆς φύσεως σχέσεων τοῦ ἀντίκτυπον, ὁ ὁποῖος κατὰ
τὴν μεγαλειώδη καὶ μένουσαν εἰς τοὺς αἰῶνας ψυχο-
παιδαγωγικὴν συμβολικὴν παράστασιν τῆς Ἀγ. Γρα-
φῆς ἀποδίδεται, ὡς ἠκούσαμεν, δι' ἐπιθετικῶν προσ-
διορισμῶν ἢ καταστάσεων ἢ φυσικῶν στοιχείων ὡς
τά: «ἐπικατάρατος», «λύπαι», «ἀκάνθαι», «τριβό-
λοι» καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς περιληφτοῦ ῥήσεως: «ἐν ἰδρω-
τι τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου».

Εἰς τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις εὐρηται κατὰ
τὴν ἀντίληψιν, ἄσχετον ἂν πολλῶν ἢ ὀλίγων, τὸ ὅλον
τῆς περὶ ἐργασίας θεολογίας τῆς Βίβλου. Ἐλλείπει
χρόνον δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἐν προκειμένῳ τὸν
λόγον εἰς τοὺς ἐσφαλμένους ἀντιλήψεις ἔχοντας περὶ
τῆς ἐννοίας τῆς βιβλικῆς ταύτης φράσεως. Θὰ παρα-
χωρήσωμεν ὅμως τὸν κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ῥέοντα
χρόνον εἰς μίαν τῶν κλασικωτέρων, καθ' ἡμᾶς τοῦ-
λάχιστον, περιπτώσεων συντάξεως βιβλικῆς περὶ
ἐργασίας θεολογίας («ἀνωτέρας») ἐκείνης, τὴν ὁποίαν
παρέσχεον αὐτὸς οὗτος, ὁ σαφέστατος ἄλλωστε, λόγος
τῆς Ἀγ. Γραφῆς: «ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φα-
γῆ τὸν ἄρτον σου» καὶ ἡ ἀναγομένη εἰς αὐτὸν ἐρμη-
νεῖα τῶν ἄχρι τοῦδε ἀληθῶν φορέων τῆς ἐκκλησια-
στικῆς παραδόσεως. Ἡ Βίβλος παρεποιήθη μυριά-
κις. Δὲν εἶναι ἄρα ἐκπληκτικὸν τὸ γεγονός, ὅτι διε-

1. Γεν. γ' 17-19.

στρεβλώθη και κατά την υπ' ὄψιν τοῦ ὁμιλοῦντος τελοῦσαν περιπτώσιν.

Θὰ παραχωρήσωμεν λοιπόν τὸν χρόνον καὶ τὸν λόγον εἰς τὸ διάσημον τέκνον τῶν ἀπεράντων ἐκτάσεων τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἐδάφους τῆς προσοβιετικῆς Ρωσίας. Εἰς τὸν Λέοντα Τολστόι.

Κατ' αὐτὸν ἡ μόνη ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἐν λόγῳ βιβλικὴν ῥῆσιν ἐρμηνεία εἶναι ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποῖαν πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐξασφαλίζῃ τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς του, τ.ἔ. τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς αὐτὸν ὑλικά ἀγαθά, δι' ἀντιστοιχοῦσης εἰς τὴν παραγωγὴν αὐτῶν ἀτομικῆς ἐργασίας καὶ ὄχι δι' ἄλλης μορφῆς ἐργασιῶν, ἐχουσῶν ὡς ἔμμεσον καὶ μόνον ἀποτέλεσμα τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ «ἐπιουσίου».

Ἴδου δὲ πῶς ὁ συγγραφεὺς τῆς «Ἀναστάσεως» περιγράφει τὸ τέλος τῆς ἐφαρμογῆς μιᾶς τοιαύτης ἀρχῆς, μίαν, δηλονότι, γεωργικὴν κατὰ βᾶσιν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν. «ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐργάζονται καὶ θὰ τρώγουν τὸν ἄρτον των διὰ τῶν ἰδίων κόπων των καὶ τὸ ψῶμι καὶ τὰ εἶδη τῆς πρώτης ἀνάγκης δὲν θὰ εἶναι ἀντικείμενα ἐμπορίου»².

Εἰς τὸν φιλότιμον μὲν, πλὴν ἀτυχήσαντα παταγωδῶς «πρωτογενῆ» τοῦτον νόμον, ὁ ὁποῖος, χωρὶς νὰ διαλύσῃ τὸν ὑφιστάμενον εἰς τινα ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Α. Τολστόι περιφρονουμένων εἰδῶν ἐργασίας ἰδρωτᾶ, μαρτυρεῖ ἀπλῶς ὡμῆν τινα ἀντίθεσιν πρὸς τὸ γενικῶς ἰσχύον σύστημα κατανομῆς τῆς ἐργασίας, οὐδὲν ἄλλο θὰ ἀντείπωμεν, πλὴν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐγράφη ὄχι μόνον ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀληθῶς βαθυστοχάστου νεωτέρου Ρώσου διανοητοῦ Νικολάου Μπερδιάγιεφ. Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ἀκόλουθον «πᾶν πνευματικὸν δῶρημα, παρέχον εἰς τὸν ἄνθρωπον μίαν θέσιν ἱεραρχικῶς ὑψηλὴν, ἀνταποκρίνεται εἰς μίαν ὑπηρεσίαν, ἐπιβάλλει ἓνα βᾶρος εὐθύνης, ἐμπεριέχει ἀγῶνας καὶ πόνους πνευματικούς, τοὺς ὁποῖους ἀγνοεῖ ἐκείνος, ὁ ὁποῖος στερεῖται τοῦτου»³. Περιέργως δέ, προσθέτομεν ἡμεῖς, καὶ ὁ Λέων Τολστόι.

Ἡ ἐργασία λοιπόν, χωρὶς νὰ προσδιορίζεται οὐσιαστικῶς ὑπὸ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης μορφῆς τῆς καὶ ἐξαιρέσει, βεβαίως, τῶν ἀντικειμένων πρὸς τὸ θεῖον θέλημα ἢ τὸ ἀνθρώπινον ἦθος ἐργασιῶν, ἀποτελεῖ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγ. Γραφῆς ὑπόθεσιν μόχθου καὶ λύπης, θέμα ἀγῶνος καὶ ποικίλων κατὰ κανόνα ταλαιπωριῶν. Ὁ δὲ μόχθος, ἢ λύπη, ὁ ἀγὼν καὶ αἱ ταλαιπωρίαι συνιστοῦν κατὰ τὴν Βίβλον ἓνα, ὄχι ἑμῶς καὶ τὸν μοναδικὸν, χαρακτῆρα τοῦ «ἐργάζεσθαι»⁴.

2. Τολστόι, Φιλοσοφικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ἰδέαι, μεταφρ. ἐκ τοῦ ρωσικοῦ Π.Δ. Παναγοπούλου, ἔκδ. Μ. Ζηκάκη, Ἀθήναι 1928, σελ. 36.

3. Μ. Μπερδιάγιεφ, Περὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, μεταφρ. ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Μητροπ. Σάμου Εἰρηναίου, Ἀθήναι, 1950, σελ. 298.

4. Τὸν χαρακτῆρα τοῦτον, ὡς γνωστὸν, ἐξ ὄλων τῶν βιβλίων τῆς Ἀγ. Γραφῆς ἐξαιρεῖ ὁ Ἐκκλησιαστής.

Πλὴν, τὸν χαρακτῆρα τοῦτον δὲν ἐδίδαξε μόνον ἡ Βίβλος, ἀλλ' ἠσθάνθησαν βαθέως καὶ οἱ ἐντὸς αὐτῆς ἀναπτυχθέντες ἀρχαῖοι ἀνατολικοί, γενικώτερον, λαοὶ καὶ, εἰδικώτερον, οἱ μετ' αὐτῶν καταλαβόντες τὸν ἀρχαῖον ἱστορικὸν χῶρον ἡμέτεροι πρόγονοι.

Οὕτως, ὁ ὑπὸ τῶν τελευταίων ἀναπτυχθεὶς πολιτισμὸς οὐδὲν ἄλλο εἶναι, εἰ μὴ προῖον καὶ ἐν συνεχείᾳ κατάλοιπον τῆς ἐπιμόνου καὶ ἐπιπόνου προσπαθείας τῆς ζωῆς ὄχι μόνον τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Περικλέους, ἀλλὰ καὶ τῶν πλέον ἀσημάντων δούλων τῶν δύο τούτων μεγάλων κυρίων τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ κόσμου. Τὸ ὁμηρικὸν ἐξ ἄλλου ἰδεῶδες εἶναι ἰδεῶδες προσώπων μοχθησάντων ἐξωθεν τῶν τειχῶν τῆς Τροίας-Ἀχιλλεύς- ἢ ἀνὰ τὰς λοιπὰς χώρας καὶ τὰ περιβάλλοντα ταύτας πελάγη-Ὀδυσσεὺς! Ἐκ τῶν λοιπῶν, πλὴν τοῦ Ὀμήρου, ἀρχαίων ἐλλήνων συγγραφέων, οἱ μετὰ πάθους βίωσαντες καὶ διδάξαντες τὸν ἀνθρώπινον μόχθον ὡς κληρὸν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ οἶονεῖ ὡς συνεχῆ ἀνθρωπίνην ἐργασίαν εἶναι προφανῶς, οἱ τραγικοί. Δὲν ἐπεκτεινόμεθα εἰς αὐτούς, καθ' ὅσον περιττεύει, ὡς γνωστὸς, πᾶς περὶ αὐτῶν σχετικὸς πρὸς τὸ παρὸν θέμα λόγος.

Ἀλλὰ καὶ ὁ νεώτερος κόσμος τῆς μηχανῆς ἢ τῆς πρώτης τεχνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνος ὡς καὶ ὁ σύγχρονος τῆς αὐτοματοποιήσεως τῆς τεχνικῆς, ἢ τῆς δευτέρας τεχνικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως, καὶ τῆς κατακτήσεως τοῦ διαστήματος ἐπιβεβαιοῦν τὸν «μοχθηρόν», κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ πρώτην, ἀσφαλῶς, ἔννοιαν τῆς λέξεως, χαρακτῆρα τῆς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπάρχει, βεβαίως, καὶ ἡ πεποίθησις, ὅτι διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ ἀνθρώπινου κόπου ἀπὸ τῶν ὤμων τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν χάλυβα τῆς μηχανῆς καὶ τὸν αὐτόματον διακόπτην τοῦ συγχρόνου ἐργοστασίου θὰ ὀδηγηθῆ τελικῶς ἢ ἀνθρωπότης εἰς νέους καιροὺς, καιροὺς ἀφαντάστου ἀνέσεως καὶ εὐδαιμονίας. Ἐν τούτοις εἶναι, ἀτυχῶς, καὶ θὰ παραμείνῃ γεγονόςς ἡ αὔξησης τοῦ μόχθου τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Ἡ μηχανή, καίτοι ἀντικαταστήσασα ἐσχάτως ὄχι μόνον τὰς ἀνθρωπίνους χεῖρας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν ἀνθρώπινον ἐγκέφαλον, ὄχι μόνον δὲν ἐξηφάνισε τὸν ἀνθρώπινον μόχθον, ἀλλὰ καὶ ἐπτηύξησε καὶ κατηύθυνε τοῦτον πρὸς νέας μορφὰς κοπιώδους ἐργασίας, ἐκ τῶν ὁποίων ἢ τὰ μάλιστα ἀγωνιώδης εἶναι, προφανῶς, ἢ διαστημική.

Οὕτω, οἱ ὀδηγοὶ τῶν ζῶων, ἄλλοτε καὶ τώρα, ἐμόχθησαν ἀπλῶς καὶ μοχθοῦν ἐπὶ καὶ παρὰ τὸ πλευρον τοῦ ἀρχαιοτάτου τούτου μέσου τῆς συγκοινωνίας. Οἱ ἀδελφοὶ Wright, διασκευασταί, κατασκευασταὶ καὶ χειρισταὶ ἀεροπλάνου, προήγαγον τὸν ἀνθρώπινον βίον ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῆς συγκοινωνίας, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν συνοδούσαν τὸ εἶδος τοῦτο ἀγωνίαν, ἐνῶ ἢ τριάς τῶν ἀστροναυτῶν τοῦ ἀμερικανικοῦ διαστημοπλοίου («Ἀπόλλων 13»), ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐργασίαν τῆς ἐπιστροφῆς τῆς εἰς τὸν γῆινον χῶρον, δὲν ἐπτηύξησαν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ μετέδωκε τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸ ὑπὸ σκέψιν τραγικὸν εἰς τὴν ψυχὴν μυριάδων ὄλων ἀνθρώπων ὑπάρξεων.

Ὁ νόμος τῆς πεπολιτισμένης, ὡς εἴπωμεν, ἐργασίας πᾶν ἄλλο εἶναι ἢ ὀλιγώτερον σκληρὸς τοῦ νόμου τῆς φυσικῆς καὶ μὴ τεχνολογικῶς ἀνεπτυγμένης. Ὅσον δὲ σκληρότερον παρίσταται ἐνώπιον ἡμῶν τὸ σύγχρονον αὐτόματον μηχανικὸν τέρας, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ θὰ ῥέῃ ἐπ' αὐτοῦ ἀφθονώτερος ὁ ἀνθρώπινος ἰδρώς, χωρὶς, βεβαίως, νὰ εἶναι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δυνατὴ ἢ ἀναστολὴ μιᾶς τοιαύτης προόδου. Πολλῶν δὲ μᾶλλον ἢ ἐπιστροφή εἰς τοὺς νόμους τῆς ζωῆς καὶ τῶν δυνάμεων τῆς «ζούγκλας».

Ὅτι δὲ ἡ ἐργασία τῶν τεχνικῶς καὶ οἰκονομικῶς προηγμένων ἀνθρώπων ὑπερβάλλει εἰς ὄχλησιν καὶ μόχθον τὸ ἔργον τῶν κατὰ φύσιν ζώντων, τοῦτο συνάγεται τόσον ἐκ τοῦ συμβαδίζοντος μετὰ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ ἀριθμοῦ τῶν νευρικῶν καὶ ψυχικῶν διαταραχῶν ἢ παθήσεων, ὅσον καὶ ἐκ τῆς παρατηρουμένης σήμερον ἰδίᾳ ἐξάλλου σχεδὸν ἐξόδου τῶν ἀνθρώπων τῶν πόλεων κατὰ τὰς διαφόρους εὐκαιρίας ἐκ τῶν ἐστιῶν των πρὸς τὰς ξένας ἐστίας, τὰς θαλάσσας καί, γενικῶς, τὴν ὑπαιθρον.

Ἐπάρχουν, βεβαίως, καὶ ἄλλαι αἰτίαι, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπορρέει ὡς ἀπὸ βαθείας τινὸς πηγῆς ἡ «ἐξοδος» τοῦ συγχρόνου Ἰσραὴλ ἐκ τῆς «Αἰγύπτου» τῶν πόλεων καὶ οἰκισμῶν τῶν ἡμερῶν μας. Μία ὅμως ἐξ αὐτῶν, καὶ ἀσφαλῶς ἡ τὰ μάλιστα σημαντικὴ, εἶναι ἡ σκληρὰ δουλεία εἰς τὸν «Φαραῶν» τῶν συγχρόνων Ἰπουργείων, Ἐργοστασίων, Πανεπιστημίων, Τραπεζῶν καὶ ἄλλων παρομοίων ἰδρυμάτων ἢ χώρων καταβολῆς τῶν συγχρόνων σκιοπίμων ἢ καὶ ἀσκόπων, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἐπιβλαβῶν, ἀνθρωπίνων δυνάμεων.

Σκεπτόμενοι ὡς ἐσκέφθημεν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, οὐδόλως συντάσσομεν ἑαυτοὺς ὅπισθεν τῶν ἐχθρῶν τῆς πολιτιστικῆς προόδου. Ἄλλ' ἀπλῶς κλείομεν τὸ τέλος τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πρώτου σκέλους τῆς παρούσης ὁμιλίας διὰ τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν σύγχρονον πολιτισμὸν, ὡς πρὸς τὸν παραδοξότερον καὶ μαρτυρικώτερον τῶν μαρτύρων τῆς ἀληθείας τοῦ παναρχαίου λόγου τῆς Ἀγ. Γραφῆς: «ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου...».

Ὁ μόχθος λοιπὸν, ὡς παρατεταμένος καὶ ἐπίμονος ἐκούσιος κόπος, εἶναι καὶ θὰ παραμείνῃ εἰς ἐκ τῶν κυριωτέρων μεταπτωτικῶν χαρακτῆρων τῆς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλ' ἡ ἐργασία δὲν εἶναι μόνον μόχθος. Εἶναι καὶ ἀναψυχή!

Περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος ἐν τοῖς ἐπομένοις.

Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ μεταβάλωμεν τὴν παρούσαν ὁμιλίαν εἰς ἀνάγνωσμα βιβλικόν. Ἄλλὰ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφύγωμεν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην μίαν δευτέραν ἐπιστροφήν εἰς τὰς πρώτας σελίδας τῆς Ἀγ. Γραφῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν, παρακαλῶ, ὡς ἐπιτραπῆ ἢ ὑπόμνησις τῶν περὶ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου λεγομένων εἰς τι σημεῖον τοῦ Β' κεφαλαίου τοῦ ἐν τοῖς πρόσθεν μνημονευθέντος πρώτου βιβλίου τῆς Βίβλου: «Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε,

καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν»⁵.

Κατ' ἀπλουστάτην τινὰ σύγκρισιν τοῦ τεμαχίου τούτου πρὸς τὸ ἀναγνωσθὲν ἐν ἀρχῇ σχεδὸν τῆς παρούσης ὁμιλίας προκύπτουν εὐκλῶς καὶ ἀσφαλῶς, νομίζομεν, τὰ ἀκόλουθα.

Ἐν πρώτοις, τόσον τὸ πρῶτον, ὅσον καὶ τὸ δεύτερον βιβλικὸν ἀπόσπασμα ὁμιλοῦν καταφανῶς περὶ τοῦ ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος τῆς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου. Καί, δεύτερον, παρὰ τὴν ὑφισταμένην μεταξὺ τῶν δύο τεμαχίων εἰδολογικὴν ἐνότητα, εἶναι ἐκ τῶν λέξεων τῶν ἀποδιδοῦσῶν τὴν ὑπάρχουσαν εἰς αὐτὰ ὕλην δὲν διαφέρουν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἀντιτίθενται σαφῶς πρὸς ἀλλήλας.

Οὕτως, ἐὰν τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ποιῆται λόγον περὶ γῆς ἐπικαταράτου καὶ ἀκανθῶν καὶ τριβόλων, τὸ ἕτερον ὁμιλεῖ ἀντιθέτως περὶ παραδείσου καὶ τρυφῆς. Ἀπολαυστικὸν καὶ μακάριον κατὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ τῶν πρῶτον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐν τῇ Βίβλῳ θέσιν του. Πλήρες ἀρᾶς καὶ μόχθου τὸ δεύτερον!

Ἡ περαιτέρω ἀνάλυσις τῶν ἐγκλεισμένων⁶ εἰς αὐτὰ δύο διαφόρων ἀπ' ἀλλήλων ἐννοιῶν τῆς ἐργασίας εἶναι, νομίζομεν, περιττή, καθ' ὅσον τυγχάνει πλέον ἢ σαφές τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἀγ. Γραφή ὁμιλεῖ περὶ δύο ἐργασιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη ἀνάγεται εἰς τὴν παραδείσιον τρυφήν ἢ τὴν ἀρχέγονον μακαριότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δὲ δευτέρα συνδέεται καὶ θὰ συνδέεται μέχρις ἐσχάτων μετὰ τῶν δακρύων καὶ τοῦ ἰδρώτος τοῦ πεσόντος ἀνθρώπου.

Δι' ὅσων ἐλέχθησαν μέχρι στιγμῆς δὲν ὀλοκληροῦνται, ἀσφαλῶς, ἡ περὶ ἐργασίας βιβλικὴ θεολογία. Παρέχεται ἐν τούτοις ἐν νέον στοιχεῖον, ἀρμόζον μὲν ἐξ ὀλοκληροῦ εἰς τὴν φύσιν τῆς προπτωτικῆς ἐργασίας, δυνάμενον δὲ νὰ ἀποδοθῇ κατὰ τινὰ, βεβαίως, τρόπον καὶ εἰς τὴν μεταπτωτικὴν.

Κατὰ ταῦτα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μετὰ πεποιθήσεως ὅτι, ὡς μετὰ τὴν πτώσιν, προκειμένου περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἐφθάρη μὲν, πλὴν δὲν ἀπεσβέσθη ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ, οὕτω καί, προκειμένου περὶ τῆς ἐργασίας, ἠλλοιώθη μὲν σοβαρῶς, πλὴν δὲν ἐξέλιπε παντελῶς ὁ ἀρχέγονος αὐτῆς χαρακτῆρ.

Ἡ λέξις ἄλλωστε «ἀναψυχή», ἡ ὁποία, ὡς ἐλληνικὸς καὶ βιβλικὸς ἐν ταῦτῳ ὄρος, ἐκφράζει τὸν δευτερον κατὰ τὴν εἰς τὸ θέμα τῆς παρούσης ὁμιλίας θέσιν χαρακτῆρα τῆς ἐργασίας, ἀποδίδει λίαν ἐπιτυχῶς τὸ κατ' αὐτὴν, δηλονότι τὴν ἐργασίαν, συμβαῖνον.

Οὕτως εἰς τὴν ἐργασίαν καί, γενικώτερον, εἰς τὸν βίον τοῦ πεπτακότος ἀνθρώπου δὲν ὑπάρχει τρυφή, κατὰ μίαν, βεβαίως, ἀκριβῆ καὶ ἀπόλυτον ἐννοιαν. Ἐπάρχει μόνον ἀνακούφισις, διασκέδασις ἢ μᾶλλον πόθος βαθύς διὰ τὴν συγκράτησιν τῆς «ωραίας στιγμῆς» τοῦ Φάουστ τοῦ Γκαίτε. Ἐπάρχει ἀναψυχή!

Ἡ ἐργασία, τῷ ὄντι, ἔχει τὴν ἀναψυχὴν τῆς. Ἀ-

5. Γεν. β' 15.

ποτελεῖ καὶ ἀναψυχὴν! Δὲν εἶναι μόνον μόχθος, ἀγών, ἀγωνία. Εἶναι καὶ χαρὰ, γαλήνη, ἀνακούφισις.

Ἐχει δὲ τὴν ἀναψυχὴν τῆς ἡ ἐργασία ὄχι μόνον ὡς ἐλεύθερον χρόνον ἀκολουθοῦντα τὸ τέλος τῆς καὶ δυνάμενον νὰ πληρωθῇ διὰ ποικίλων ἐνασχολήσεων ψυχαγωγικοῦ πάντοτε χαρακτήρος, ἀλλὰ καὶ ὡς ζῶσαν καὶ δυναμένην, τοῦλάχιστον, νὰ παρακολουθήσῃ αὐτὴν καὶ τοὺς μόχθους τῆς πραγματικότητάς.

Εἷς Ἑλβετὸς ψυχολόγος καὶ παιδαγωγός, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ψυχολογικῆς Σχολῆς τῆς Γενεύης Edouard Claparède, ἐσκέφθη ἐν προκειμένῳ καλῶς, ὅταν ἐχαρακτήρισεν ὡς κύριον αἴτιον τῆς παρουσίας τοῦ φαινομένου τῆς ὑπερκοπώσεως ὄχι τὸν παρατηρούμενον κατὰ τὴν ἐργασίαν μόχθον, ἀλλὰ τὴν ἔλλειψιν παντὸς συναφοῦς πρὸς αὐτὴν διαφέροντος. Τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἀναπότρεπτον ἀποτέλεσμα τυγχάνει ἡ ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ ἐργαζομένου ἀπουσία τῆς ἀναψυχῆς.

Δὲν ἀπουσιάζει ὅμως ἐκ τινος καταστάσεως ἡ ἐνεργείας εἰ μὴ μόνον τὸ ὑπάρχον εἰς αὐτὴν. Καί, ἀκριβῶς, ὑπάρχει ἡ, τοῦλάχιστον, δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἀναψυχὴ μετὰ τῆς ἐργασίας καί, μάλιστα, ὡς ἐν ἐκ τῶν κυριωτέρων γνωρισμάτων τῆς.

Ἄρα καὶ ἡ ἐκφρασις «χαρὰ καὶ ἐργασία» δὲν πρέπει νὰ νοῆται πάντοτε ὡς γλωσσικὸν σύμβολον, ἐκφράζον τὴν σύνταξιν δύο διαφεροῦσῶν ἀπ' ἀλλήλων καταστάσεων ἢ ἐνεργειῶν. Ἄλλὰ πρέπει νὰ ἐκλαμβάνεται ὡσαύτως καὶ ὡς προσπάθεια καταδείξεως διὰ τοῦ λόγου τοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὴν ἐργασίαν στοιχείου τῆς χαρᾶς.

Ἄλλωστε καὶ τὸ ἄρτι μνημογευθὲν φαινόμενον τῆς ὑπερκοπώσεως, τὸ συνδεδεμένον οὐσιωδῶς μετὰ τῆς ἐργασίας, ἔχει πολλάκις ὡς αἰτίαν ὄχι τὸν κατὰ τὴν ἐργασίαν προκαλούμενον μόχθον, ἀλλὰ τὴν ὑπάρχουσαν εἰς αὐτὴν, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν μόχθον, ἡδονὴν, ἢ ὅποια καὶ ὠθεῖ, ὡς γνωστὸν, μέγα μέρος ἐκ τῶν ἐργαζομένων πρὸς τὰς ἀναγομένας εἰς τὴν ἔντασιν ἢ τὴν διάρκειαν ἢ καὶ τὴν μέθοδον τῆς ἐργασίας ἐκτροπᾶς.

Ἐν προκειμένῳ ὁ καθ' ἡμέραν βίος τόσο διὰ τῶν μεγάλων μορφῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ἢτοι διὰ τῶν διανοουμένων, πολιτικῶν, φιλοσόφων, διασήμεων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, μουσικῶν καὶ λοιπῶν πνευματικῶν, ὡς καλοῦνται συνήθως, ἀνθρώπων ὅσον καὶ διὰ τῶν πλέον ἀφανῶν χειρωνακτικῶν πείθει ἀπολύτως περὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι πηγαία τις ὁρμή, πλήρης ἐλπίδων, ἂν μὴ καὶ ὄνειρων, δὲν ἀπαντᾶται μόνον ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ παρακολουθεῖ καὶ κατὰ τὰς πλέον σκληρὰς εἰσέτι φάσεις πᾶσαν ἀνθρωπίνην δραστηριότητα. Οὐδεὶς ἄλλωστε θὰ ἐμόχθει, ἐπιμόνως καὶ καταστρεπτικῶς ἐνίοτε δι' ἑαυτὸν ἐργαζόμενος, ἐάν δὲν ἡσθάνετο ἐντὸς ἑαυτοῦ ὡς οἶστρον ἀληθῆ τὴν χαρὰν τῆς ἐργασίας.

Αἱ ἐφευρέσεις μετὰ τῶν ἀνακαλύψεων καὶ τῶν πάσης φύσεως κατασκευῶν ἔχουν, βεβαίως, ἰδίᾳ κατὰ τὴν παροῦσαν στιγμὴν, ὡς πρώτιστα κίνητρα τὸ οἰκονομικὸν καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς παγκοσμίου ἐλευ-

θερίας ἢ τῆς παγκοσμίου ἐπιβολῆς. Ὡς πράξεις ὅμως τῆς ἀνθρωπίνης νοήσεως συλλαμβάνονται καὶ ἐκτελοῦνται ἐπὶ εὐφόρου κατὰ κανόνα ψυχικοῦ ἐδάφους. Φωτίζονται δὲ καὶ θερμαίνονται τόσο ὑπὸ τοῦ ἀντιστοιχοῦντος εἰς αὐτὰς ὄραματος, ὅσον καὶ ὑπὸ τῆς αἰσιοδόξου διαθέσεως τοῦ μοχθοῦντος χάριν αὐτῶν ὑποκειμένου.

Ἐὰν ὁ ἰδρὼς τῶν Edison, Marconi, von Braun καὶ τῶν ἄλλων ἐρευνητῶν δὲν ἦτο μεμιγμένος μετὰ τῆς δρόσου τῆς κατερχομένης πρὸς πᾶν ἐργαζόμενον πνεῦμα, τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ἀνθρώπων θὰ ἦσαν ὄχι μόνον ποσοτικῶς ὀλιγώτερα, ἀλλὰ καὶ ποιοτικῶς κατώτερα.

Εἶδομεν μέχρι στιγμῆς τὴν ἀναψυχὴν ὡς στοιχεῖον, ὡς χαρακτηῖρα δυνάμενον νὰ συνοδεύσῃ καὶ συνοδεύοντα, κανονικῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, τὴν ἐργασίαν. Ἄλλ' ἡ ἀναψυχὴ, ἡ ἀνακούφισις, ἡ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς ἐργασίας δὲν συνοδεύει τόσο τὴν ἐργασίαν, ὅσον ἐπεταὶ αὐτῆς.

Μετὰ τὸ πέραν τῆς ἐργασίας, καὶ ἰδίᾳ τῆς σκληρᾶς ἐργασίας, ὁ ἐργαζόμενος παρέχει συνήθως τὴν ἐντύπωσιν ἀνθρώπου ἀποδίδοντος ἑαυτὸν εἰς τὸν ἐπακολουθοῦντα ἐλεύθερον πλέον ἐκ τῆς ἐργασίας χρόνον. Μία τοιαύτη, μάλιστα, κίνησις συντελεῖται ἐνίοτε μετὰ πάσης σπουδῆς. Καὶ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἄλλωστε ἐγράφη ὅτι «κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἐκαθέζετο»⁶. Ἐβιάδισε, κατεπονήθη, ἐπεζήτησε τὴν ἀνάπαυσιν. Οὐδὲν φυσικώτερον τούτου.

Τῶ ὄντι δέ, ἡ παῦσις τῆς ἐργασίας δὲν παρίσταται μόνον, ἀλλὰ καὶ βιοῦται μέχρι τινὸς ὡς ῥῆξις μιᾶς σχέσεως, ἢ ὅποια οὕτως ἢ ἄλλως εἶναι ἀσφαλῶς ὀχληρά. Ὅθεν καὶ ἐκφράσεις συνοδεύουσαι τὸ τέλος τῆς ἐργασίας ὡς αἱ ἀκόλουθοι: «ἐπὶ τέλους!», «ἐσκασα!» κ.λ.π. μαρτυροῦν πέραν πάσης ἀμφιβολίας τὴν ὑπάρξιν καὶ λῆξιν μιᾶς καταστάσεως σαφῶς ἀντιθέτου πρὸς τὸ θυμικὸν τοῦ ἐργαζομένου. Πρόκειται περὶ τῆς καταστάσεως ἐκείνης, ἢ ὅποια, ὡς ἀνεπτύχθη ἐν τοῖς πρόσθεν, ὀφείλεται εἰς τὸν καταβαλλόμενον κατὰ τὴν ἐργασίαν μόχθον.

Ἐν τούτοις, πέραν αὐτῆς καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τὴν πλέον ἀδιάφορον ἐνίοτε ἀνάπαυσιν ἐκ τῶν καταβληθέντων κατὰ μίαν ἐργασίαν κόπων, ἀναπτύσσεται ἑτέρα κατάσταση ἡρέμων σκέψεων, εὐφόρων αἰσθημάτων, πολλάκις δὲ καὶ ἀπεράντου χαρᾶς καὶ ἀπολαύσεως, τελούσης ἐν πλήρει ἀντιθέσει πρὸς πᾶσαν δυσκολίαν ἢ ταλαιπωρίαν παρατηρηθεῖσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐργασίας.

Ὅσοι ἐργάζονται ἐν ἐπιγνώσει γνωρίζουν καλῶς, διατι τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ περὶ τῶν γυναικῶν «ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη, λύπην ἔχει, ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς» ὅταν δὲ γεννηθῇ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον»⁷, ἀποτελεῖ κρίσιν ἰσχύουσας ἀνὰ πᾶσαν περίπτωσιν παρερχομένου καὶ δημιουργικοῦ, βε-

6. Ἰωάν. δ' 6.

7. Ἰωάν. ιστ' 21.

βαίως, κατά τὸ ἀποτέλεσμα ἀνθρωπίνου μόχθου. Ἄποτελεῖ ἀπόδοσιν τῆς ἐννοίας τοῦ πλέον φυσιολογικοῦ εἴδους τῆς ἀνθρωπίνης ἀπολαύσεως.

Προκειμένου ὅμως νὰ ἀποδοθῇ τὸ πλήρες νόημα τῆς ἐν λόγῳ ἀπολαύσεως ὡς ἀναψυχῆς προερχομένης ἐκ τῆς ἐργασίας ἀρμόζει, νομίζομεν, νὰ ἀναχθῶμεν ἐν τέλει πρὸς τὸ τρίτον κύριον στοιχεῖον τῆς περὶ ἐργασίας βιβλικῆς θεολογίας — περὶ τοῦ τετάρτου καὶ τελευταίου, δηλονότι τοῦ ἐσχατολογικοῦ, οὐδεις εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ λόγος κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν — τὸ ὅποιον ἀφορᾷ εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ συντελεσθέντος ἐξαγιασμὸν ὅχι μόνον τοῦ μόχθου, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναψυχῆς καὶ τῆς ἀπολαύσεως παντὸς ἐργαζομένου.

Ἄναντιρρήτως καὶ μακρὰν τοῦ Ἰησοῦ ἡ ἐργασία δὲν παύει νὰ γεννᾷ τὴν φυσιολογικὴν, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀναψυχὴν. Ὅμως μόνον πλησίον Αὐτοῦ δημιουργεῖ τὸ πλήρωμα τῆς ἀπολαύσεως κατὰ τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ καλέσαντος εἰς ἑαυτὸν τὸ ἀνθρώπινον γένος διὰ τοῦ «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, ἀγῶ ἀναπαύσω ὑμᾶς»⁸.

Ὅδεύοντες πρὸς τὸ τέλος τῆς παρουσίας ὁμιλίας πλήρεις χαρᾶς, ἐλπίζω, διὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἐργασία, ὡς ἡ κατὰ τὸν Otto Scheibner σκόπιμος καταβολὴ δυνάμεως, εἰσαγωγῆς καὶ διατηρούσης σειρὰν ἔλην ἐνεργειῶν καὶ καταληγούσης εἰς τὴν παραγωγὴν ἔργου τινός⁹, ἀποτελεῖ καὶ ὡς μόχθος εἰσέτι ἀναψυχὴν, ἃς σκεφθῶμεν ἐπ' ὀλίγον ὠρίμως.

Ὡς ἄνθρωποι τοῦ 1970 εὐρισκόμεθα πρὸ τῆς ἀναμφισβητήτου παρουσίας δύο νέων πολιτισμῶν. Τοῦ πολιτισμοῦ τῆς αὐτοματοποιήσεως τῆς ἐργασίας καὶ τῶν διαστημικῶν κατακτήσεων ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἐλευθέρου χρόνου καὶ τοῦ τουρισμοῦ ἀφ' ἑτέρου.

Ἐξ αὐτῶν ὁ πρῶτος ἀποτελεῖ ὑπόθεσιν κατ' ἐξοχὴν δύσκολον καὶ δαπανηράν. Καὶ ὡς ἐκ τούτου τυγχάνει μέχρι τῆς στιγμῆς, τοῦλάχιστον, τὰ μάλιστα περιωρισμένος ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνθρώπων, τῶν συμμετεχόντων ἀμέσως εἰς αὐτόν. Ἐπὶ τῶν

δακτύλων τῆς μιᾶς χειρὸς μετροῦνται τὰ κράτη, τὰ ὅποια συνητήθησαν εἰς τὸ διάστημα. Καὶ ἐκ τοῦ ἀληθῶς ἀπεράντου πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἐλάχιστα εἶναι τὰ ἄτομα, τὰ ὅποια οὕτως ἢ ἄλλως συνεδέθησαν προσωπικῶς μετὰ τοῦ μεγίστου τῶ ὄντι ἐκ τῶν νεωτέρων γεγονότων, δηλονότι μετὰ τῆς κατακτῆσεως τοῦ διαστήματος. Τὰ λοιπὰ ἀναγινώσκουν ἀπλῶς, παρατηροῦν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς διαστημικὰς εἰκόνας, ἀπολαμβάνουν διὰ τῆς τηλεοράσεως τὰς πρὸς τὸ διάστημα ἐκτελουμένας ἐκτοξεύσεις καὶ ἐνίοτε ὠχριοῦν ἐξ ἀγωνίας ἐναντι τῶν πυλῶν τοῦ διαστημικοῦ θανάτου. Δὲν μετέχουν οὔτε καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ μετάσχουν τὰ πλήθη εἰς τὰς διαστημικὰς ἐκτοξεύσεις.

Ἄλλως ὅμως ἔχουν τὰ πράγματα, προκειμένου περὶ τοῦ δευτέρου πολιτισμοῦ, τοῦ ὅπως διαφόρου πρὸς τὸν ἄρτι εἰρημένον πρῶτον. Προκειμένου περὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἐλευθέρου χρόνου, τοῦ τουρισμοῦ, τῆς τηλεοράσεως, τοῦ ραδιοφώνου, τῶν διακοπῶν, τῶν κατασκηνώσεων, τῶν εὐκαιριῶν τῶν παρεχομένων ὑπὸ τῶν διαφόρων ἑορτῶν, τῶν «σκί», τῶν θαλασσίων «σπόρ», τῶν χαρτοπαικτικῶν λεσχῶν, τῶν σφαιριστηρίων... καὶ — ἵνα μὴ παρασιωπήσωμεν τὰς πᾶν ἄλλο ἢ λαϊκὰς, ὡς καλοῦνται συνήθως, ἐκδηλώσεις τῶν «χασαποψαροταβερνῶν» — τῶν «μπουζουκιῶν»!

Εἰς τὸν δεύτερον τοῦτον, σύγχρονον πρὸς τὸν διαστημικόν, πολιτισμὸν μετέχουν σωρηδὸν ἀναρίθμητα πλήθη ἀνθρώπων καὶ Ἑλλήνων ἀσφαλῶς.

Οὐδεις δύναται νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ ἀέρος τῆς υπαίθρου, τῶν ὄρεων, τῶν θαλασσῶν, τῶν ξένων πολιτειῶν, τῶν θεαμάτων καὶ τῶν λοιπῶν συγχρόνων ψυχαγωγικῶν ἐκδηλώσεων, ὅταν αὐταὶ πληροῦν τὸ κενὸν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, χωρὶς, ὑποτίθεται, νὰ καταστρέφουν τὸ πλήρωμα. Ἄλλὰ καὶ οὐδεις, νομίζομεν, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ στραφῇ πρὸς αὐτάς, πρὶν ἀπολαύσει, καὶ δὴ διὰ τοῦ μόχθου, τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀναψυχὴν τῆς ἐργασίας.

Τὰ ἄτομα καὶ οἱ λαοὶ δὲν ἀνέρχονται παίζοντα τὴν στενοτάτην ἀτραπὸν τῆς προόδου. Καὶ τοῦτο, ἐπειδὴ, κατὰ περιέργον ὅπως τρόπον, μόνον τὸ βάρος τοῦ μόχθου καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέουσα ἀναψυχὴ ὡθεὶ καὶ διατηρεῖ εἰς ὕψη ἀσφαλῆ καὶ εἰς ἀληθῆ ἡδονήν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Δ. ΦΡΑΓΚΟΣ

Τακτικὸς Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης

8. Ματθ. ια' 28.

9. O. Scheibner, Τεχνολογική, ψυχολογική καὶ παιδαγωγική κατανόησις τῆς ἐργασίας, ἐν H. Gaudig, Ἡ σύγχρονος Διδακτική, μετάφρ. Σπ. Καλλιᾶφα, ἐκδ. β', Ἄθηνα, 1933, σελ. 26-27.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑΙ ΠΡΟ·Υ·ΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΑΘΗΝΩΝ*

Α'

1. Τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον ἐγκαινιάζεται σήμερον εἰς τὸν χῶρον αὐτόν, ἀποσκοπεῖ νὰ συμβάλλῃ καὶ αὐτὸ α) εἰς τὴν περαιτέρω σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διὰ τῆς ἀπὸ κοινοῦ μελέτης φλεγόντων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει σήμερον ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνὰ τὸν κόσμον, διαβιούσα ἐντὸς μᾶς νέας, ἐξελισσομένης κοινωνίας, β) εἰς τὴν ἀφύπνισιν τῆς ἐν Ἑλλάδι πανορθόδοξου συνειδήσεως καὶ εὐθύνης πρὸς διορθόδοξον συνεργασίαν.

Διὰ τὴν ἐπίσημον διορθόδοξον προσέγγισιν ἔχουν γίνει σοβαρὰ βήματα διὰ τῆς συμμετοχῆς ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν κυρίαν εὐθύνην καὶ φροντίδα δι' αὐτὰς τὰς ἐπαφάς. Παραλλήλως ὅμως πρὸς τὴν ἐπὶ ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν, ἐπέγει καὶ ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ εἰς εὐρύτερον κύκλον ζύμωσις ἐντὸς τοῦ Ὁρθοδόξου λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὸ μέγα δυναμικὸν τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ «πλήρωμα», μὲ τὴν θεολογικὴν ἐννοιάν του, τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ Κέντρον τοῦτο θὰ ἠθέλαμεν νὰ γίνῃ εἰς ἐπιπλέον δέκτης καὶ πομπὸς τῆς θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιολογικῆς αὐτοσυνειδήσεως τοῦ Ὁρθοδόξου κόσμου· εἰς ἕκ τῶν φορέων τῆς κεκρυμμένης ἀφαντάστου ζωτικότητός του.

2. Ἡ ἴδρυσις τοῦ Διορθόδοξου Κέντρον Ἀθηνῶν εἶναι προσπάθεια, ἡ ὁποία ἔχει ὅλα τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα τοῦ νέου. Θὰ κινούμεθα ἐν πολλοῖς, ἀναζητοῦντες τὴν ὀρθότεραν καὶ πλέον προσηρμοσμένην εἰς τὴν σημερινὴν πραγματικότητα δομὴν. Τὸ πρῶτον σχέδιον διὰ τὴν εἰσα-

γωγικὴν φάσιν τῆς λειτουργίας του ἔχει ἐξ ὀρισμοῦ τὸν χαρακτήρα τοῦ δοκιμίου, τὸ ὁποῖον προσφέρεται εἰς ὅλους τοὺς ἐκ τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐνδιαφερομένους πρὸς συμπλήρωσιν, πρόκλησιν νέων ἰδεῶν, κριτικὴν ἐπεξεργασίαν κ.τ.δ.

Κατὰ τὴν δοκιμαστικὴν περιόδον προβλέπεται:

α) Νὰ διοργανωθῶν συναντήσεις, συνέδρια, φροντιστήρια διὰ διαφόρους ομάδας ἐκκλησιαστικῶν στελεχῶν, Ὁρθοδόξων διανοουμένων κ.ἄ. μὲ συμμετοχὴν τόσον ὡς ὁμιλητῶν, ὅσον καὶ ὡς συνέδρων, ἐκπροσώπων καὶ ἐξ ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

β) Νὰ παρέχονται διευκολύνσεις εἰς Ὁρθοδόξους κληρικούς ἢ λαϊκοὺς ἄλλων Χωρῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐργασθῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα θεολογικῶς ἐπὶ σχετικοῦ πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ Κέντρον θέματος.

γ) Νὰ ὁργανωθῇ εἰδικὴ βιβλιοθήκη διὰ τὴν συγκέντρωσιν ἀπάσης τῆς Ὁρθοδόξου βιβλιογραφίας καὶ νὰ δημιουργηθῶν τμήματα ἐρευνῶν, σχετιζομένων πρὸς τὴν διορθόδοξον ἐργασίαν.

δ) Προβλέπονται ἐπίσης ἐκδόσεις θεολογικῶν μελετῶν Ὁρθοδόξων συγγραφέων εἰς διαφόρους γλώσσας, «συμποσίων» ἐπὶ φλεγόντων ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, ὡς ἐπίσης ἐπιθεωρήσεως τοῦ ὀρθοδόξου θεολογικοῦ τύπου μετὰ περιλήψεων τῶν σημαντικωτέρων ἄρθρων καὶ βιβλίων κ.τ.δ.

ε) Διὰ τὴν εὐρύτεραν καλλιέργειαν τῆς πανορθόδοξου συνειδήσεως μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ Κέντρον σκοπεύει νὰ διοργανώῃ συναντήσεις διαφόρων ομάδων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς κατατόπισιν τῶν ἐπὶ τῆς ζωῆς, τῆς σκέψεως καὶ τῶν προβλημάτων τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων διορθοδόξων θεμάτων.

ς) Τέλος, θὰ εἶναι πρόθυμον νὰ παρέχῃ τὸν χῶρον καὶ τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα διαθέτει, διὰ τὴν διοργάνωσιν παρομοίων εὐκαιριῶν ὑπὸ ἄλλων ομάδων

* Ἀποσπάσματα ὁμιλίας γενομένης ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πενέλης κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ Δ.Κ.Α. (3-5-1971). Ἴδὲ ἐν «Ἐκκλησία», ἀρ. φ. 13-14.

καὶ ὀργανισμῶν ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ ἐκρίνετο ὅτι συμβάλλει εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τοῦ Κέντρου.

3. Τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν δὲν ἀποσκοπεῖ νὰ καταστῇ σῶμα ἐλευθέρων ἀκαδημαϊκῶν συζητήσεων καὶ ἐκδοτικῆς δραστηριότητος. Ἡ τόνωσις τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων καὶ τῆς πανορθόδοξου συνειδήσεως, συμφώνως πρὸς τὸ Ὁρθόδοξον ἦθος, πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζεται καὶ ἐν τῇ πράξει ἐντὸς τῆς προοπτικῆς τῆς Ἀρχιερατικῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου (Ἰω. ιζ'). Εἰς αὐτὴν τὸ θέμα τῆς ἐνότητος («ἵνα πάντες ἐν ὄντι») συνυφαίνεται μετὰ τὴν βίωσιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγιότητος («ἀγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ»), μετὰ τὴν προσωπικὴν ὑπερξιακὴν μετοχὴν εἰς τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου («τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς»), ἐντὸς μιᾶς ἀδιακόπου ἐν Χριστῷ μεταμορφώσεως καὶ ἀγάπης («ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἦ, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς»), ἐντὸς μιᾶς ἐλπίδος ἐσχατολογικῆς καὶ ἀναστασίμου χαρᾶς! Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον τοποθετεῖται ἐντὸς τοῦ πλαισίου μιᾶς ἱστορικῆς Μονῆς, ἐντὸς, δηλαδή, μιᾶς ἀτμοσφαιρας λατρευτικῆς, ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἐνατενίσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ὥστε ἡ πορεία του νὰ εἶναι ἐν συνεχῆς Πάσχα, δηλαδή ἀδιάκοπος διάβασις ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς Αἰγύπτου, τῆς τυραννίας τοῦ συμβατικοῦ, τοῦ ἀναληθοῦς, τοῦ δαιμονικοῦ πρὸς «τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. η' 21).

Β'

1. Ἐξ ὅσων προηγουμένως ἐλέχθησαν διαισθάνεται τις, ὅτι ἡ νέα αὐτὴ προσπάθεια, ἡ ὁποία ἀρχίζει, σὺν Θεῷ, σήμερον μετὰ τὴν εὐλογίαν τῆς παρουσίας ἀντιπροσώπων τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, δὲν ἀποτελεῖ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐν εἶδος ἐπιδορπίου ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος, ἀλλὰ βασικὴν θεολογικὴν ἀναγκασιότητα, μίαν πρακτικὴν ἀναταπόκρισιν εἰς τὴν δεοντολογίαν τῆς θεολογικῆς μας συνειδήσεως.

Ἐκάστη κατὰ τόπον Ἐκκλησία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ζῆ διὰ τὸν ἑαυτὸν της, ἀπερροφημένη μόνον ἀπὸ τὰ ἰδικά της προβλήματα. Εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ζῆ ἐν τῇ καθημερινότητι μετὰ τὴν αὐτὴν διάθεσιν, ὅπως εἰς τὴν ἱερωτέραν στιγμὴν τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν καρδίαν της: Μετὰ τὴν σκέ-

ψιν, μετὰ τὴν μνειαν «τῆς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης». Μία τοπικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ζῆ μόνον διὰ τὸν ἑαυτὸν της, κινδυνεύει νὰ ἀπολέσῃ καὶ τὸν ἑαυτὸν της. Διότι ἀφήνει νὰ ὑποβαθμίζεται ἡ ἐκκλησιολογικὴ της βεβαιότης, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἄθροισμα ἀνεξαρτήτων Ἐκκλησιῶν, συνομοσπονδία Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ἐνιαῖον πλήρωμα «τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου» (Ἐφ. α' 23), «σῶμα Χριστοῦ», καὶ ὅτι αἱ τοπικαὶ Ἐκκλησίαι εἶναι ἐκφράσεις τῆς μιᾶς, ἀδιαιρέτου, ζώσης, ἁγίας Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τοῖς διαφόροις τόποις. Ἐντὸς αὐτῆς τῆς ἀτμοσφαιρας ἔζησεν ἐπὶ αἰῶνας ἡ Ἐκκλησία καὶ ἐθεσπίσθησαν οἱ Ὅροι καὶ οἱ Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἡ ἀφοσίωσις μας ἐναντι τούτων ἐπιβάλλει τὴν τόνωσιν μιᾶς ἀναλόγου ἐνότητος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας.

Ἡ ἀναζωπύρησις τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς συνειδήσεως τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας γενικώτερον, ἐν τῇ πράξει καὶ τῇ συνειδήσει τοῦ Ὁρθόδοξου πληρώματος, εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ἕνα «δέον» διὰ τὴν σημερινὴν ἐκκλησιαστικὴν πραγματικότητα. Εἰς ἐκάστην εὐχαριστιακὴν σύναξιν προσφέρομεν «τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν» ὅχι ἀπλῶς ὑπὲρ ἑαυτῶν ἢ τῆς κοινότητός μας, ἀλλὰ «ὑπὲρ τῆς οἰκουμένης, ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας». Ἡ λειτουργικὴ αὐτὴ συνειδήσις, τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς καταλύσεως τῶν οἰασδήποτε μορφῆς συνόρων καὶ μεσοτοίχων διὰ τῆς ἐνσωματώσεώς μας ἐν Χριστῷ, πρέπει νὰ ἐκφρασθῇ εἰς τὴν σύγχρονον ζωὴν μετὰ τρόπον πειστικὸν καὶ ἀπτόν.

2. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς συγκεκριμένη, ρεαλιστικὴ ἐκφρασις, ὑπῆρξε συγχρόνως τοπικὴ Ἐκκλησία καὶ πάντοτε, ὅπου εὐρέθη, ἦτο ἐπιμενον νὰ συνδεθῇ ἀρρήκτως μετὰ τὴν γλῶσσαν, τὸν πολιτισμὸν, τοὺς πόνους ἐκάστου λαοῦ καὶ νὰ τὸν στηρίξῃ εἰς τὰς δοκιμασίας του. Διὰ τοῦτο αἱ τοπικαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἐγίναν Ἐκκλησίαι τοῦ λαοῦ καὶ ἐξειλίχθησαν εἰς ἐθνικάς.

Ἐκτὸς τῆς χιλιετοῦς ἐνδυναμώσεως τοῦ Βυζαντίου, ἡ Ὁρθοδοξία ἐστήριξε πολλοὺς λαοὺς εἰς περιόδους μακρῶν ἐθνικῶν δοκιμασιῶν καὶ ἐκράτησεν ὀρθὴν τὴν φλόγα τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀποστολήν των ὅπως συνέβη κατὰ τὸν 13ον ἕως τὸν 15ον αἰῶνα εἰς τὴν Ρωσίαν, ὅταν τὸ κύμα τῶν Μου-

σουλμάνων Τατάρων ἠπείλει νὰ σβύσῃ τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἀπὸ τὴν Ρωσικὴν γῆν, ὅπως συνέβη ἀργότερον εἰς τὰ Βαλκάνια, εἰς τὸν χῶρον, εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὴν τὴν ὥραν εὗρισκόμεθα. Ἐὰν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν εἶχεν ἐκτελέσει τὸ χρέος τῆς αὐτῆς μετὰ τὸν αὐθορμητισμὸν καὶ τὴν δύναμιν μετὰ τὴν ὁποῖαν τὸ ἐπραγματοποίησεν, ἡ ἱστορία τῆς Εὐρώπης, καὶ ἴσως τοῦ κόσμου, θὰ ἦτο διαφορετικὴ.

Ἡ Ὁρθόδοξος θεολογικὴ συνείδησις δὲν περιεπλάκη εἰς τὸ δίλημμα ἔθνος-ἠνωμένη Ἐκκλησία καὶ δὲν ἔδωσε λύσεις ἐνιαίας ἐκκλησιαστικῆς ὀργανώσεως πρὸς ἐπιτευξίν αὐτῆς τῆς ἐνότητος. Διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ἱεραποστολικὴν τῆς προσπάθειαν υἱοθέτησεν ἐξ ἀρχῆς τὴν χρῆσιν τῶν γλωσσῶν καὶ τὸν πολιτισμὸν ὅλων τῶν λαῶν, εἰς ἐποχὴν μάλιστα κατὰ τὴν ὁποῖαν τοῦτο ἦτο σκάνδαλον ἐν δυτικῇ Εὐρώπῃ, καὶ διηκόνησε μετὰ σεμνότητα, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἐπιμονὴν διὰ νὰ εὑρῶν οἱ νέοι Ὁρθόδοξοι λαοὶ τὸν ἑαυτῶν τῶν, ἀναπτύσσοντες ὁλόκληρον τὸν πλοῦτον τῆς ψυχῆς τῶν. Ζωντανὰ σύμβολα παραμένουν οἱ Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀπόστολοι τῶν Σλαύων, ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, ὁ ναὸς τῶν ὁποίων θὰ θεμελιωθῇ μετὰ μίαν ἑβδομάδα ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἐντὸς τῆς προοπτικῆς τοῦ Τριαδικοῦ καὶ Χριστολογικοῦ δόγματος, τὰ ὁποῖα διαποτίζουν ἐν λατρευτικῇ εὐφροσύνῃ τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν συνείδησίν τῆς, τοῦ μυστηρίου τῆς ἐνότητος τῶν προσώπων ἐν τῷ Θεῷ, τῆς ἐνότητος τῶν φύσεων ἐν τῷ Χριστῷ, κατάρθρωσεν ἡ Ὁρθόδοξία νὰ ὑπερπηδήσῃ ὀρθολογιστικὰ διλήματα ἐνότητος καὶ ποικιλίας καὶ νὰ ἴδῃ τὴν ἐνότητα ἐν τῇ ἁρμονίᾳ, ἐν τῷ θεῷ ἔρατι, ἐν τῇ ὄντολογικῇ μεταμορφώσει ἐντὸς τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ συνεχῶς δρῶντος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν ᾧ «πρὸς κρᾶται πάντα τὰ ὄρατα τε σὺν τοῖς ἀοράτοις». Ἡ πολυφωνικὴ εὐχαριστιακὴ δοξολογία τοῦ Θεοῦ ἔγινε τὸ σύμβολον τῆς ἐνότητος μας. Οὕτως ἕκαστος λαὸς ἐκλήθη ὄχι νὰ πολιτοποιηθῇ εἰς ἓνα τύπον, ἀλλὰ νὰ πραγματοποιήσῃ ὅ,τι καλύτερον καὶ ὠραιότερον κρύπτει ὁ ἑαυτὸς του καί, ἐν ἁρμονίᾳ μετὰ τοὺς ἄλλους, μετὰ μίαν ἀδιάκοπον αὐθυπέμβασην, ν' ἀνακαλύπτῃ τὸν ἀληθινὸν ἑαυτὸν του καὶ νὰ τὸν προσφέρῃ εἰς τὸν κόσμον, εἰς ἓνα πανανθρώπινον ὕμνον πρὸς τὸν Κύριον τοῦ παντός.

Παρὰ τὴν θεολογικὴν ὁμῶς αὐτὴν αὐτοσυνειδησίαν, δὲν πρέπει νὰ διστάσωμεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ πραγματικότης τῶν ἐθνικῶν διαιρέσεων, ἐνάρκωσε ἐνίοτε τὸ νεῦρον τῆς θεολογικῆς μας βουλήσεως. Εἶναι καὶ τοῦτο σημεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας μας, τὸ ὁποῖον ὁμῶς ἀντὶ νὰ γίνεταί ἀφορμὴ μελαγχολίας καὶ ἀπαισιοδοξίας διὰ τὸ μέλλον πρέπει νὰ μᾶς βοηθῇ νὰ συνειδητοποιώμεν τὸ πόσον εὐκόλως δυνάμεθα νὰ παρασυρθώμεν ἀπὸ τὸ «ἀνθρώπινον», τὸ ὁποῖον φέρομεν ἐντὸς μας, καὶ πόσον ἐπέγει νὰ καταβάλωμεν πᾶσαν προσπάθειαν διὰ νὰ διατηρηθῇ ἐν ἐγρηγόρσει ἡ προφητικὴ καὶ γενικώτερον ἡ θεολογικὴ συνείδησις τῆς Ὁρθοδοξίας μας. Μετὰ τὰς σκέψεις αὐτὰς φθάνομεν εἰς τὸ τελευταῖον σημεῖον τῶν θεολογικῶν αὐτῶν προϋποθέσεων, μετὰ τῶν ὁποίων συνυφαίνονται τὰ σχέδια τοῦ Διορθόδοξου Κέντρου Ἀθηνῶν.

3. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν Ρωσίᾳ, ἐν Σερβίᾳ, ἐν Ρουμανίᾳ, ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐν Ἑλλάδι, ἐν Ἀμερικῇ, ἐν Ἰαπωνίᾳ, ἐν Ἀν. Ἀφρικῇ κλπ., μετὰ ἓνα λόγον ἐν τῇ οἰκουμένῃ τῆς ἐποχῆς μας καὶ τοῦ 21ου αἰῶνος, ὁ ὁποῖος φθάνει ταχύτατα, ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ πλῆθος νέων, κοινῶν προβλημάτων, ἀνευδομένων ἀπὸ τὴν δομὴν τῆς νέας κοινωνίας, ἡ ὁποία διψᾷ δι' εἰρήνην, δικαιοσύνην, ἐλευθερίαν, ἰσότητα, βαθύτερον νόημα τῆς ζωῆς καὶ δοκιμάζεται ἀπὸ τὰ νέα ἐρωτηματικά, τὰ ὁποῖα θέτει ἡ τεχνικὴ ἐπιστήμη· ἔχει νὰ μεταγγίσῃ τὴν βεβαιότητα, ὅτι «ἅγιον Πνεῦματι πᾶσα ἡ κτίσις καινοουργεῖται». Ἐχει καταντήσῃ βεβαίως κοινοτοπία νὰ περιγραφῶμεν μετὰ γενικοὺς ὅρους τὰ προβλήματα αὐτά. Ἐχομεν γίνεαι ὅλοι εἰδικοί εἰς τὰς διαπιστώσεις.

Τὸ ἐντελῶς ἐπεῖγον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας δὲν εἶναι βεβαίως νὰ λυθοῦν ὅλα τὰ θέματα, ἀλλ' οὔτε νὰ ἀρχίσωμεν ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ τὰ σκεπτόμεθα, διότι ἡ ἀρχὴ ἔχει παύσει πλέον νὰ εἶναι τὸ «ἡμῖς τοῦ παντός». Τὸ ἐπεῖγον εἶναι, ἀφοῦ ἤδη ἠρχίσασμεν, νὰ συνεχίσωμεν μετὰ μεθοδικότητα, ἀπὸ κοινοῦ, νὰ τὰ ἀντιμετωπίζωμεν μετὰ ὅσας δυνάμεις ἔχομεν, κυρίως μετὰ μίαν ἀντικειμενικὴν θεώρησιν πέραν συνόρων γεωγραφικῶν, πολιτικῶν, πέραν προκαταλήψεων καὶ στενοκαρδιῶν, τὰς ὁποίας δημιουργεῖ ἡ ἀπομόνωσις μας, μετὰ τὴν πείραν, τὸν πόνον, τὸ πάθος μιᾶς καθολικωτέρας Ὁρθόδοξου θεωρήσεως. Ἡ διορθόδοξος αὐτὴ ἔρευνα, εἰς τὴν ὁποῖαν προσφέρεται νὰ διακονήσῃ καὶ τὸ ἐγκαινιαζόμενον σήμερον Κέντρον, θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν ὀρθότερον καὶ τὰ καθαρῶς ἰδικά μας, τὰ τοπικὰ προβλήματα. Μᾶς βαρύνει τεράστιον χρέος ἐναντὶ τῶν λαῶν μας, οἱ ὁποῖοι βαδίζουν εἰς νέους δρόμους μετὰ νέας δυνατοτητας καὶ νέους ἐπιβάτας, ἐναντὶ τοῦ ὑπολοίπου χριστιανικοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος ἀναζητεῖ τὴν γνησιωτέραν μορφήν Χριστιανισμοῦ, ἐναντὶ τῆς μὴ χριστιανικῆς οἰκουμένης, ἡ ὁποῖα περιμένει τὸ πλῆρες εὐαγγελικὸν μήνυμα, ἐναντὶ τῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἀναμένουν νὰ ἴδουν μίαν ὁλοκληρωμένην Ὁρθόδοξον παρουσίαν.

* *

Ὅταν τονίζονται αἱ βασικαὶ αὐταὶ θέσεις, τὸ κακὸν εἶναι ὅτι θεωροῦνται τόσον ὀρθαί, τόσον «ὀρθόδοξοι», τόσον αὐτονόητοι, ὥστε δὲν ὑπάρχει ἀντίρρησης. Ἀλλὰ ἀπουσιάζει ἐν συνεχείᾳ τὸ πάθος· «τὸ νεῦρον» διὰ τὴν προώθησιν τῶν εἰς ἔργον ἢ συναίσθησις τῆς ἀτομικῆς ἐκάστου ἐξ ἡμῶν εὐθύ.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ «ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ», ΚΑΤΑ ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ*

Εισαγωγικά.

Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος «τί εἶναι ἐκκλησιαστικὴ οἰκονομία» χρήσιμον θὰ ἦτο νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις καὶ περὶ τοῦ «τί εἶναι κανονικὸν δίκαιον».

Ἐν πρώτοις θὰ εἶναι πιθανῶς γνωστὴ εἰς ὑμᾶς ἡ δυσκολία τοῦ καθόλου ἐπιστήμην τοῦ δικαίου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὁ πλέον ἀποδεκτὸς ὁρισμὸς σήμερον εἶναι, ὅτι «δίκαιον εἶναι τὸ εἰς ἐκάστην περίπτωσιν ὀρθόν». Ποῖον ὅμως εἶναι τὸ ὀρθόν; Καὶ ποῖος θὰ κρίνῃ καὶ θὰ ἀποφασίσῃ περὶ αὐτοῦ; Καὶ ποῖα ἢ ἀθθεντία τοῦ κρίνοντος καὶ ἀποφασίζοντος περὶ τούτου;

Ἐκ τῶν ἐρωτημάτων τούτων γίνεται ἀντιληπτὸς καὶ ὁ λόγος τῆς μεγάλης δυσκολίας, ὅπως δοθῆ εἰς

* Διάλεξις γενομένη ἐν τῇ «Ἑλληνοαμερικανικῇ Ἐνώσει» Ἀθηνῶν πρὸς τοὺς φοιτητὰς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Lancaster Πενσυλβανίας (Η.Π.Α.) κατὰ τὸ σεμινάριον, τὸ ὁργανωθὲν ὑπ' αὐτῆς ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1970. Ἀποτελεῖ δὲ αὕτη τμῆμα μελέτης, ἐκδοθησομένης προσεχῶς.

νης, δι' ὃ καὶ τὰ παραπέμπομεν εἰς τοὺς «ἀρμόδιους», οἱ ὅποιοι πάντοτε εἶναι «οἱ ἄλλοι».

Ἡ δευτέρα δυσκολία εἶναι ὅτι, ὡς γενικῶς παρατηρεῖται, ἔχομεν χάσει τὴν αἴσθησιν τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιγόντος ἐνῶ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἐνώπιόν μας, προχωροῦν μὲ ἄλματα. Αὐτὰ τρέχουν μὲ διαστημικὴν ταχύτητα, καὶ ἡμεῖς τὰ ἀντιμετωπίζομεν μὲ τὴν ταχύτητα ταχυδρομικῆς ἀμάξης τοῦ παρελθόντος· εἰς τὸ τέλος δὲ ἀποροῦμεν, πῶς ἢ ἀπόστασις μετὰξὺ τοῦ συγχρόνου κόσμου καὶ τῆς νοοτροπίας μας συνεχῶς ἀξάνει...

...Θέλωμεν νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν θὰ ἀποτελέσῃ μαγνήτην ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι μὲ ταπεινόν, ἅγιον «πάθος», «τῷ πνεύματι ζέοντες», ἠνωμένοι τῷ «συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης», θὰ θελήσουν νὰ δώσουν τὸ «παρῶν» διὰ μίαν θετικὴν ἐργασίαν, μὲ ἐπιμονήν, μεθοδικότητα, ρεαλισμὸν καὶ πρὸ παντὸς μὲ πολλὴν πασχάλιν ἐλπίδα.

Ἄρχιμ. ΑΝΑΣΤΑΣ. Γ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΤΟΣ Δρ. Θ.

ὑπὸ πάντων ἀποδεκτὸς ὁρισμὸς εἰς τὴν λέξιν «δίκαιον».

Ἐὰν τὰ πράγματα ἐμφανίζονται δύσκολα διὰ τὸ ἄστικδὸν ἢ τὸ ποινικὸν π.χ. δίκαιον, ὅμως δὲν νομίζομεν, ὅτι συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον.

Κανονικὸν δίκαιον ὀνομάζομεν, ἢ τουλάχιστον πρέπει νὰ ὀνομάζωμεν, τὸ δίκαιον, τὸ ὅποῖον στηρίζεται ἐπὶ τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ἐπίθετον «κανονικὸς» προέρχεται ἐκ τοῦ οὐσιαστικοῦ «κανών». Κανὼν δὲ κατ' ἀρχὰς σημαίνει τὴν ξυλινὴν ράβδον (χάρακα), τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται τις διὰ νὰ σύρῃ εὐθείαν γραμμὴν ἢ διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν εὐθυγραμμίαν γραμμῆς ἢ ἐπιφανείας τινός. Μεταφορικῶς δὲ λέγεται κανὼν καὶ πᾶν ὅ,τι χρησιμεύει ὡς πρότυπον διὰ τὴν ὀρθὴν ἐκτέλεσιν πράξεώς τινος, ὡς ὀδηγὸς ἢ ὡς κριτήριον αὐτῆς.

Οὕτω λοιπὸν, κανόνες ὀνομάσθησαν καὶ αἱ διατάξεις τῶν ἀποστόλων, τῶν συνόδων (οἰκουμηνικῶν καὶ τοπικῶν) καὶ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Βεβαίως ἐναυθὰ δύναται νὰ προβληθῇ τὸ ἀνωτέρω ἐρώτημα: Δίδουν οἱ κανόνες οὗτοι τὸ ὀρθόν; Νομίζομεν, ὅτι εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἢ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι θετικὴ πολὺ περισσότερον παρ' ὅτι δύναται νὰ εἶναι εἰς ὁποιονδήποτε πεδίου τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου. Διότι: 1) Οἱ κανόνες οὗτοι στηρίζονται ἐπὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως, καὶ 2) ἐθεσπίσθησαν ἢ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα ἐν Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, τῶν ὁποίων ἢ ἀθθεντία καὶ τὸ κύρος εἶναι μέγιστον.

Ἀκρίβεια — Οἰκονομία

Τώρα, ἡ ἀκριβὴς καὶ ἀπόλυτος τήρησις τοῦ συνόλου τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, τῶν ἀνωτέρων κανόνων, καὶ τῶν ἐπὶ τούτων βασιζομένων καὶ ἐν ἰσχύϊ εὐρισκομένων ἁγιαστικῶν μέσων, ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων ὡς καὶ ἐθίμων εἰς μίαν ἐκκλησιαστικὴν περιφέρειαν ἀποτελεῖ τὴν ἀκρίβειαν. Σκοπὸς τῆς ἀκριβείας εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἐνότητος καὶ τῆς τάξεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἡ δι' αὐτῆς ἐπίτευξις τῆς σωτηρίας καὶ τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐν γένει προαγωγή τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν ὅμως ἡ ἀπαρέγκλιτος ἐφαρμογὴ ἑνὸς π.χ. κανόνος εἰς δεδομένην περίπτωσιν ἐμποδίζῃ τὴν ἐπίτευξιν αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ, εἴτε τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε γενικώτερον τὴν προαγωγήν τῆς Ἐκκλησίας, τότε δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν μήπως ἢ προσωρινὴ καὶ λογικὴ ἀναστολὴ τῆς ἰσχύος τοῦ

κανόνος τούτου συμβάλλη εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐν λόγῳ σκοποῦ. Ἐὰν ναί, τότε εὐρισκόμεθα ἐπὶ τῆς ὀρθῆς γραμμῆς (= τοῦ κανόνου), ἐπὶ τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ, τῆς ἀγωγῆς εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Ἐκκλησιαστικὴ λοιπὸν οἰκονομία εἶναι ἡ ἀρμοδίως καὶ ἐκ χριστιανικῆς διαθέσεως πρόσκαιρος καὶ λογικὴ εἰς τι σημεῖον παρέκκλισις ἀπὸ τῆς ἀκριβείας, ἄνευ ὅμως μετακινήσεως τῶν δογματικῶν ὀρίων, πρὸς σωτηρίαν τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας εὐρισκομένων ψυχῶν.

Παράδειγμα: Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς σωτηρίας εἶναι τὸ βάπτισμα, ἥτοι ἡ ἐν ὕδατι ὑπὸ τοῦ ἱερέως τριττῆ κατάδυσις καὶ ἀνάδυσις τοῦ φωτιζομένου. Εἰς περίπτωσιν ὅμως αἰφνιδίως ἀποθνήσκοντος βρέφους ἐπιτρέπεται ἡ Ἐκκλησία, διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ τὸ κατ' οἰκονομίαν βάπτισμα. Ἦτοι δύναται καὶ εἰς ἀπλοῦς πιστὸς λαϊκὸς νὰ ἀνυψώσῃ τρεῖς φορὰς τὸ ἀποθνήσκον βρέφος εἰς τὸν ἄερα καὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, διὰ νὰ θεωρηθῇ τὸ παιδίον βεβαπτισμένον (ἀεροβάπτισμα).

Ἦσαύτως, καὶ διὰ νὰ μὴ ἀσθενήσῃ βαρύτερον ἤδη ἀσθενοῦν βρέφος, εἶναι δυνατόν νὰ κληθῇ ὁ ἱερεὺς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ (ἐνῶ τὸ κανονικὸν εἶναι εἰς τὸν ναὸν) καὶ ἀντὶ τοῦ βαπτίσματος νὰ προβῇ εἰς ραντισμὸν τοῦ βρέφους, βεβαίως πάντοτε τρεῖς καὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Καὶ εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω περιπτώσεις ἰσχύει τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῆς Πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου (πῆ κανόν): «Ὡστε διὰ πάντων προτιμητέαν ἡγεῖσθαι τὴν τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίαν τε καὶ ἀπάθειαν».

Κατὰ τὴν οἰκονομίαν, λοιπὸν, ἔχομεν μὲν ἀπόκλιση ἀπὸ τοῦ κανόνου καὶ τῆς ἀκριβείας, ἀλλὰ διατήρησιν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν. Οὕτω δὲν γίνεται παρέκκλισις ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ κανόνου, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ γράμματος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ καθηγητὴς Κ. Μουρατίδης γράφει: «Ὁ θεσμὸς τῆς «Οἰκονομίας» καθιστᾷ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ δικαίου πλέον εὐκλεπτον» (Οὐσία καὶ Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, σ. 171).

Δίκαιον εἶπομεν ἐν ἀρχῇ, ὅτι εἶναι τὸ εἰς ἐκάστην περίπτωσιν ὀρθόν. Δίκαιον δὲ καὶ ὀρθόν εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἐφ' ὅσον δὲ καὶ διὰ τῆς οἰκονομίας ἐπιτυγχάνεται εἰς μίαν περίπτωσιν τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὀρθόν, τ.ἔ. ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν καὶ τῆς ἀκριβείας, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι ἀ κ ρ ί β ε ι α καὶ ο ἰ κ ο ν ο μ ί α εἶναι αἱ δύο ὄψεις ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ νομίσματος, τ.ἔ. τοῦ ὀρθοῦ, τοῦ δικαίου.

Ὁ ρ γ α ν ο ν πα ρ ο χ ῆ ς τ ῆ ς Ο ἰ κ ο ν ο μ ί α ς

Οὕτω δὲν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς παράβασιν τὸ κατ' οἰκονομίαν γινόμενον. Πολὺ δὲ περισσότερον δὲν εἶναι παράβασις καθ' ὅτι, ἢ μὴ τήρησις τῆς ἀκριβείας δὲν γίνεται ἀθαιρέτως ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου, ἀλλὰ κατόπιν ἀποφάσεως καὶ ἀδείας τοῦ ἀρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανου.

Καὶ δὲν εἶναι μὲν καθωρισμένον ἐπακριβῶς ποῖον εἶναι τὸ ἀρμοδίον ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον εἰς ἐκάστην περίπτωσιν, ἀλλὰ δυνάμεθα γενικῶς νὰ εἰπώμεν, ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ νομοθετοῦν ἢ ἐπιβλέπον τὴν τήρησιν τῆς ἀκριβείας, ὅπερ ἔχει καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ «δεσμεῖν» καὶ «λύειν».

Τὴν ἐξουσίαν ταύτην ὁ Κύριος, ὡς γνωστόν, ἔδωσε κατ' ἀρχάς εἰς τοὺς μαθητάς Του καὶ ἀποστόλους (Πρβλ. Ματθ. 16,19 καὶ 18,18. Πρβλ. ἀσ-αύτως καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἁπ. Παύλου: «Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἀνθρώπος ὡς ὑπηρετὰς Χριστοῦ καὶ ο ἰ κ ο ν ὀ μ ο υ ς μυστηρίων Θεοῦ» Α' Κορ. 4,1). Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἡ ἐξουσία αὕτη περιήλθεν εἰς τοὺς διαδόχους τῶν ἀποστόλων, τοὺς ἐπισκόπους.

Κατὰ ταῦτα «εἰς πρῶτον βαθμὸν ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας» (Α. Ἀλιβιζάτου, Οἰκονομία, σ. 68). Ὁ ε' κανὼν τῆς ἐν Ἁγκύρα συνελευσῆς συνόδου λέγει: «Τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχων τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς (τοῦ πλανηθέντος) δοκιμάσαντας, φιλιανθρωπεύεσθαι, ἢ πλείονα προστιθέναι χρόνον».

Βεβαίως καὶ οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ ἐπισκόπου (π.χ. οἱ πρεσβύτεροι) ἐφ' ὅσον ἔχουν ἐξουσιοδοτηθῆ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, δύνανται νὰ ἀποτελέσουν τὰ ὄργανα παροχῆς τῆς οἰκονομίας.

Τελικῶς ὅμως τὸ δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας «περιέρχεται ἀπὸ τῶν κατωτέρων συνόδων εἰς τὴν οἰκουμενικὴν» (Α. Ἀλιβιζάτου, Οἰκονομία, σ. 68).

Ἐκ τούτου γίνεται ἀντιληπτὴ καὶ ἡ σχετικὴ ἀρμοδιότης ὅλου τοῦ πληρώματος, ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, «ἐφ' ὅσον εἰς τὴν καθολικὴν παραδοχὴν τῶν ἀποφάσεων τῶν συνόδων ἔχει ἐνεργὸν μέρος καὶ τὸ καθόλου τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα» (Ι. Κοτσώνη, Προβλήματα Ἐκκλ. Οἰκον., σ. 134). Διὸ ὁ Μ. Βασίλειος λέγει: «Αἱ περὶ τὰς ἐκκλησίας οἰκονομίαι γίνονται μὲν παρὰ τῶν πεπιστευμένων τὴν προστασίαν αὐτῶν, βεβαιοῦνται (= ἐπικυροῦνται) δὲ παρὰ τῶν λαῶν» (ΣΑ' Ἐπιστ. Ρ.Γ. 32, σ. 860).

Δήλον ὅτι ταῦτα πάντα συντελοῦνται ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι «κατὰ θεῖαν χάριν». Τοῦτο καταγγέλλει καὶ ὁ π' (80ὸς) ἀποστολικὸς κανὼν, ὅστις ἀφοῦ προηγουμένως ὀρίζει, ὅτι δὲν πρέπει ἀμέσως οἱ νεοφώτιστοι νὰ γίνωνται κληρικοί, ἐν συνεχείᾳ προσθέτει «εἰ μὴ που κατὰ θεῖαν χάριν τοῦτο γένηται». Ἄλλως τε ἡ ἐφαρμογὴ τῆς οἰκονομίας εἶναι μία συνέχεια καὶ μία μίμησις τῆς θείας οἰκονομίας, τ.ἔ. τῆς θείας ἐνσαρκώσεως. Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἐκκλινεν οὐρανοὺς καὶ «κατήλθεν», καὶ ὁ ἴδιος ὁ σαρκωθείς Κύριος ἔδωσε τὴν ἐντολὴν ταύτην τῆς μιμήσεως: «Γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν» (Λουκ. στ' 36).

Ἀ ρ χ α ἰ ἐ φ α ρ μ ο γ ῆ ς τ ῆ ς ο ἰ κ ο ν ο μ ί α ς

Ἡ οἰκονομία λοιπὸν εἶναι, καὶ πρέπει νὰ εἶναι, μία ἔκφρασις τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης, ὅπερ διέπει τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρευσῶν

ἀρετῶν τῆς συμπαθείας, ἐπιεικείας καὶ συγκαταβάσεως πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν «οἰκονομίαν» δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι δὲν γίνεται (οὔτε λέγεται) παράβασις, ἀλλὰ μᾶλλον συγκατάβασις.

Ὅτι εἶναι συνέπεια τοιαύτης διαθέσεως χριστιανικῆς καὶ ὄχι καταλύσεως τῆς τάξεως καταφαίνεται καὶ 1) ἐκ τοῦ προσκαιρίου αὐτῆς, μικροτέρου ἢ μεγαλυτέρου χρονικοῦ διαστήματος ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, καὶ 2) ἐκ τῆς περισκεψέως καὶ συνέσεως μεθ' ἧς χορηγεῖται αὕτη. «Κατὰ καιρὸν καὶ λόγον» λέγει ὁ Θεόδωρος Στουδίτης (ΚΑ' Ἐπιστ., Ρ.Γ. 99, σ. 981) ὀφείλει τὸ ἀρμόδιον ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον νὰ ἐφαρμόζη αὐτήν, εἴτε εἶναι προληπτικὴ εἴτε εἶναι ἀναδρομικὴ. Καὶ ταῦτα ἵνα μὴ ἀντι ὀφελείας προκύψῃ ζημία, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ὁ σκανδαλισμὸς τῶν πιστῶν ἢ ἐν κακῶν προηγούμενον μεταβληθῆ εἰς κανόνα.

Πάντοτε δηλ. πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει τοῦ ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζει τὴν οἰκονομίαν, μήπως ἡ ἐνέργειά του αὕτη σκανδαλίση καὶ βλάβῃ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας πολὺ περισσότερο παρ' ὅτι θὰ ὀφελήσῃ αὐτὸ ἢ μήπως τὸ κακὸν προηγούμενον διὰ τῆς ἀνοχῆς καὶ ἐπιεικειᾶς μεταβληθῆ εἰς κανόνα καὶ ἐπομένως εἰς μόνιμον διασάλευσιν καὶ ἀνατροπὴν τῆς κανονικῆς τάξεως καὶ ἀκριβείας.

Εὐνόητον, λοιπόν, εἶναι ὅτι κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς οἰκονομίας ὀφείλει τὸ ἀρμόδιον ὄργανον νὰ λαμβάνῃ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω:

3) Καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀπωσδήποτε ἐνδιαφερομένων (ἀρχὴ τῆς ἀναλογίας· πρβλ. Γ' καν. Πενθέκτης καὶ Α' καν. Μεγ. Βασιλείου) καὶ 4) τὴν ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Ναζιανζήνου διατυπωθεῖσαν ἀρχὴν, καθ' ἣν δὲν ἐπιτρέπεται «νὰ προσλαμβάνωμεν τὸ ἄλλοτριον, φθείροντες τὸ ἡμέτερον, ὃ κακῶν ὄντως ἐστὶν οἰκονόμων» (Π. Τρεμπέλα, Δογματικὴ Γ', σ. 53).

Ἐφαρμογὴ οἰκονομίας ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διδασκαλίᾳ.

Συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἀρχὰς οὐδεμία μετακίνησις τῶν δογματικῶν ὀρίων ἐπιτρέπεται, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τοῖς ὄροις-κανόσι τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐμπεριεχομένων δογμάτων. «Τότε τὰς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος μεταχειρίζεται, ὅτι τὸ δόγμα τῆς εὐσεβείας οὐδὲν παραβλάπτεται» (Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος, Ρ.Γ. 103, σ. 953).

Ὁ καθηγητὴς Ἀ. Ἀλιβιζάτος ἔγραφεν: «Ἡ εὐρύτατα ἀνέκαθεν ἐφαρμοζομένη οἰκονομία, ὡς ἔσχατον ὄριον ἐφαρμογῆς αὐτῆς εἶχε τὴν τῶν δογμάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως τήρησιν εἰς τὸ ἀκέραιον» (ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 12).

Ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ οἰαδήποτε οἰκονομία εἰς τὰ δόγματα τῆς πίστεως γίνεται ἀντιληπτὸν καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς:

1) Εἶπομεν προηγουμένως, ὅτι οἰκονομία εἶναι ἢ ἐξ ἀγάπης καὶ συγκαταβάσεως προσωρινὴ ἀναστολή τῆς ἰσχύος ἐνὸς κανόνος. Εἶναι ὅμως ποτὲ δυνατόν, ἔστω καὶ προσωρινῶς, νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν, ὅτι ὁ Θεὸς «Ἀγάπη» ἐστὶ, ἐφ' ὅσον τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἡ οἰκονομία γίνεται ἐκ χριστιανικῆς ἀγάπης κατὰ μίμησιν τῆς θείας ἀγάπης;

2) Ἐξ ἄλλου εἶπομεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ, ὅτι δικαίον εἶναι τὸ εἰς ἐκάστην περίπτωσιν ὀρθόν. Δὲν εἶναι ὅμως οὔτε ὀρθόν οὔτε λογικόν τὸ νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις, καθ' ἣν δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν (ἔστω καὶ πρὸς καιρὸν) κατ' οἰκονομίαν, ὅτι ὁ Τριαδικὸς Θεὸς εἶναι ἢ γίνεται δυαδικός, ἢ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐσαρκώθη.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἐκινδυνεύομεν νὰ εὐρεθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐκτὸς τῆς ἀληθείας, ἐκτὸς τῆς Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἀντὶ νὰ εἰσαγάγωμεν ἐν αὐτῇ τοὺς πλανωμένους. Τότε καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας, ὅστις πρέπει νὰ εἶναι ἢ ἐν ἀληθείᾳ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων «πρὸς τὸ εὐαρεστήσαι τῷ Θεῷ» (Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως, Ρ.Γ. 98, σ. 112) δὲν ἐπιτυγχάνεται.

Βεβαίως, «ἐφ' ὅσον τὸ δόγμα καθορίζεται ὡς τὸ (ἔσχατον) ὄριον τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας, οὐδεμία ἀμφιβολία γεννᾶται ὅτι τοῦτο τὸ δόγμα, καὶ οὐχὶ τυχὸν ἢ πέραν τούτου δογματικὴ διδασκαλία ἢ καὶ τὰ καλούμενα θεολογούμενα, συνιστοῦν τὸ ὄριον αὐτό. Τὸ πολὺ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὡς περιλαμβανόμενα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ δόγματος καὶ τὰ μέχρι τοῦδε, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ἀκαθόριστα στοιχεῖα τῆς πίστεως, τὰ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τῆς Ἐκκλησίας ὡς δόγματα πιστευόμενα, ὡς φέρ' εἰπεῖν, τὸν ἀριθμὸν τῶν μυστηρίων κλπ. Πέραν ὅμως τούτων, ἡ τοιαύτη δογματικὴ διδασκαλία παραμένει ἀτομικὴ διδασκαλία τῶν ταύτην ἐκπροσωπούντων, μὴ δυναμένη νὰ διεκδικήσῃ δι' ἑαυτὴν κῦρος δογματικόν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ὡς πρὸς τὴν διατύπωσιν αὐτῆς δὲν χωρεῖ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς οἰκονομίας» (Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Οἰκονομία, σ. 14).

Ἐφαρμογὴ τῆς οἰκονομίας ἐν ἐλευθερίᾳ.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω καταφαίνεται, νομίζομεν, ἡ μεγάλη σημασία καὶ ἡ σπουδαιότης τοῦ μέτρου τούτου τῆς οἰκονομίας. Ἐνῶ ὅμως ἔχει τοιαύτην σημασίαν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐνῶ ἐφηρμόσθη καὶ ἐφαρμόζεται ἀνέκαθεν εὐρύτατα καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ καὶ ἐν τῇ διοικήσει ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τούτοις τὸ παράδοξον ἐκ πρώτης ὄψεως εἶναι, ὅτι ἀκριβῆς καὶ ἐπίσημος καθορισμὸς αὐτῆς ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ δὲν ὑπάρχει, οὐδὲ διευτυπώθη ἐκκλησιαστικὴ τις διάταξις ἀφορώσα τὴν οἰκονομίαν καὶ καθορίζουσα τὰ κατ' αὐτὴν ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον, ὡς πρὸς τὸ μέτρον τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς, τὰ ὄργανα καὶ τὴν αὐθεντίαν τῆς χρησιμοποίησεως

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ ἐνθρόνισι τοῦ νέου

Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας.

Ἡ ἐκλογὴ καὶ ἐνθρόνισις τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ Πασῶν τῶν Ρωσιῶν κ. Ποιμένος ὑπῆρξεν ἐν γεγονός, ὅπερ ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ὁλοκλήρου τῆς Χριστιανικῆς Οἰκουμένης. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις σήμερον εἶναι πεδῖον μεγάλων πνευματικῶν ζυμώσεων, κορυφουμένων εἰς τὴν ἀδιάκοπον πάλην, ἣτις ἐκδήλως ἢ λαυθάνοντως διεξάγεται μεταξὺ τῆς πίστεως καὶ τῆς ὁτὲ μὲν χαλαρᾶς,

ὅτε δὲ στρατευομένης καὶ φανατικῶς μαχητικῆς ἀθείας.

Γενικὴ εἶναι ἡ εὐχὴ, ὅπως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Πατριαρχείας τοῦ νέου Προκαθημένου αὐτῆς, ἀποκτήσῃ περισσοτέρους ναοὺς, περισσότερα ἐνθουσιώδη νέα στελέχη καὶ πρὸ πάντων ἐλευθερίαν, πρὸς ἀνεμπόδιστον μετάδοσιν καὶ προβολὴν τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος εἰς πάσας τὰς τάξεις τοῦ ὄψιμου λαοῦ καὶ πρὸς ἀπροσκόπτου καὶ καρποφόρου συνεργασίαν μετὰ τῶν λοιπῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐκπροσώπων τῆς καθ' ὅλου Χριστιανικῆς Οἰκουμένης.

της, τὴν ἐνέργειαν καὶ τὰ ἀποτελέσματά της, κλπ.» (Ἄ. Ἀλιβιζάτου, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 14).

Ἴσως ὁ μὴ ἐπίσημος καὶ ἐπακριβῆς καθορισμὸς τῶν περὶ τὴν οἰκονομίαν περιστατικῶν νὰ εἶναι πλεονέκτημα. Ἐνῶ τὸ ἀντίθετον πιθανὸν νὰ ἦτο μειονέκτημα. Θὰ ἦτο ἐν πρώτοις εἰς πειρασμὸς δι' ἕκαστον πιστὸν ἢ μὴ χριστιανόν, ἐνθαρρύνων αὐτὸν νὰ δημιουργήσῃ (πραγματικῶς ἢ φανταστικῶς) τὰς προϋποθέσεις, ὥστε νὰ ζητήσῃ ἢ μᾶλλον νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς οἰκονομίας.

Θὰ ἀπέβλεπον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρὸς αὐτὴν καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν σταθερὰν τήρησιν τῆς ἀκριβείας (δογμάτων, κανόνων κλπ.) τὴν ὁποίαν ὀφείλει πᾶς χριστιανὸς νὰ γνωρίζῃ καλῶς καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ἐφαρμόζῃ. Ἄρα ὁ ἐπίσημος καὶ ἐπακριβῆς καθορισμὸς τῶν περιπτώσεων καὶ προϋποθέσεων ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας θὰ ἦτο μᾶλλον ἀντιπαιδαγωγικός.

Δεύτερον, ὁ αὐστηρὸς καθορισμὸς δὲν θὰ παρεῖχε περιθώριον διὰ μίαν μὴ ὑπὸ τῆς καθοριστικῆς διατάξεως προβλεπομένην περίπτωσιν ἀνάγκης ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας. Θὰ ἦτο δηλαδὴ ὁ ἀκριβῆς καθορισμὸς εἰς ἄλλος περιορισμὸς (Πρβλ. τὴν λατινικὴν Dispensatio).

Τρίτον τέλος, ὡς εἶδομεν καὶ προηγουμένως, τὴν οἰκονομίαν ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει τὴν περὶ ἑαυτὴν ὁ Θεὸς: «κατὰ θεῖαν χάριν», λέγει ὁ π' (80) Ἀποστ. κανὼν. Ἐπομένως ἐφ' ὅσον, ὡς γνωρίζομεν, εἰ βουλαὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεξιχνίαστοι καὶ δὲν δύνανται νὰ περιορισθοῦν ἢ νὰ καθορισθοῦν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἔπεται ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προκαθορισθοῦν καὶ αἱ κατ' οἰκονομίαν ἐνέργειαι Αὐτοῦ.

4) Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ ἀκαθόριστον εἰς τὴν παροχὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας ὀφείλεται καὶ εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν φύσιν τῆς οἰκονομίας, ἣτις εἶναι κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον ἀντίληψιν ἔκφρασις

καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας, τῆς ἐπικρατούσης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἐπιλεγόμενα

Κατόπιν τούτων θὰ ἠδύνατό τις νὰ διατυπώσῃ καὶ τὸν ἐξῆς περὶ τῆς οἰκονομίας ὀρισμὸν ἐν ἐπιλόγῃ: Οἰκονομία εἶναι ἡ ἐν Χριστῷ ἐλευθερία, ἣν κέκτηται ἡ Ἐκκλησία, ὅπως διαχειρίζεται τὴν θεῖαν χάριν (ταμειοῦχος τῆς θείας χάριτος ἄλλως τε ὀνομάζεται) καὶ διευθετῇ τὰ τοῦ οἴκου αὐτῆς (= οἰκονομία) πρὸς ψυχικὴν ὠφέλειαν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς αὐτῆς εὐρισκομένου.

Διὰ τοῦ ὀρισμοῦ τούτου γίνεται ἀντιληπτὸν καὶ τὸ λεχθέν, ὅτι εἰς τὰ δόγματα, τ.ἔ. εἰς τὴν ἀλήθειαν, δὲν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν οἰκονομίαν, ὑποχώρησιν, ἀβαρίαν. Διότι προφανῶς ἐκφεύγομεν ἐκ τῆς ἀληθείας καὶ ἄρα ἀπομακρυνόμεθα καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας. Διότι ὅπου ἡ ἀλήθεια, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐλευθερία, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου λεχθέν: «Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰω. 8, 32).

Τύπος παροχῆς οἰκονομίας. Προφανῶς δὲ εἰς τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας συντελεῖ καὶ ὁ τύπος, ἢ ἔγγραφος τ.ἔ. διατύπωσις τῆς παροχῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας. Εἶναι ὑποχρεωμένον τὸ ἀρμόδιον ἐκκλησιαστικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον προβαίνει εἰς τὴν χορήγησιν τῆς οἰκονομίας, νὰ ἀναγράψῃ ἐπὶ τῆς σχετικῆς ἀδείας ἐκτὸς τῆς παρεχομένης οἰκονομίας καὶ τὴν ἀκρίβειαν. Νὰ τονίσῃ δηλονότι τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ κανονικὸν ἐκ τοῦ ὁποίου κατ' οἰκονομίαν ὑποχωρεῖ καὶ συγκαταβαίνει διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ γενικότερον καλὸν τῆς Ἐκκλησίας «πρὸς τὸ εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ».

ΠΑΝ. Ι. ΜΠΟΥΜΗΣ Δ. Θ.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Παιδεία εἰς χεῖρας τῆς Ἐκκλησίας.

Σημαντικὸς σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι δυνάμει τοῦ δημοσιευθέντος ὑπ' ἀρ. 876 Νομοθετικοῦ Διατάγματος ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1971-1972 ἡ διοίκησις καὶ ἡ ἐθὼν τῆς ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῶν πάσης φύσεως σχολείων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παιδείας (Σχολῶν, Φροντιστηρίων, Ἱεροδιδασκαλείων) περιέρχεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ὡς ἐδήλωσεν ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ν. Σιώρης, διὰ τοῦ νέου Νόμου τὸ Κράτος παρέχει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν «ἐκτὸς τῆς οἰκονομικῆς ἀρωγῆς καὶ τὴν εὐχέρειαν τῆς ἐπιλογῆς ἐκ τῶν λειτουργῶν Μέσης τῶν ἀρίστων τοῦ διδακτικοῦ καὶ λοιποῦ προσωπικοῦ αὐτῆς, ὥστε αἱ Σχολαὶ αὐταὶ νὰ ἀνυψωθοῦν εἰς ἐπίπεδον ὑψηλόν. Ἐπι πλεόν, παρέχει τὴν δυνατότητα μετατροπῆς ἢ καταργήσεως τῶν ὑφισταμένων Σχολῶν, τῆς ἰδρύσεως νέων καὶ τὴν ἐν γένει λήψιν παντὸς μέτρου, ὅπερ ἤθελε κριθῆ ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ὡς ἐπιβεβλημένον διὰ τὴν εὐδόωσιν τοῦ ἐπιδοκόμενου σκοποῦ».

Ὅθεν, παρακαλοῦνται οἱ πάντες, ἵνα εὐχωνται ὅπως ὁ Θεὸς εὐλογῆσιν τὴν νέαν διοργάνωσιν τῶν παντὸς εἶδους φυτωρίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἵνα αὕτη ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸν τῆς, ὅστις εἶναι ἀφ' ἐνός μὲν «ἢ ἐπ' ἀνδρωσὶς τῶν τάξεων τοῦ ἱεροῦ Κλήρου μὲ ἱερεῖς ὑψηλῆς μορφώσεως καὶ ἡθους, δυναμένους νὰ ἀνταποκριθοῦν πρὸς τὰς συγχρόνους ἀνάγκας καὶ ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας», ἀφ' ἑτέρου ἢ μὲν ὁμορφωσὶς τοῦ ποικίλου καὶ πολυαριθμοῦ ἐμπίσθου ἢ ἐθελοντικοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς.

Συνεχίζει τὴν παράδοσιν τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν τοῦ Ἔθνους.

Μετὰ συγκινήσεως ὁ ἱερός Κλήρος καὶ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπληροφόρηθη τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἐκλεκτοῦ τέκνου τῆς Ἐκκλησίας κυρίου Γιώργη Χρήστου Λαιμοῦ, ὅπως οὗτος εἰς μνήμην τῆς ἀειμνήστου συζύγου του Κατίγκως διαθέσῃ πολλὰ ἑκατομμύρια δραχμῶν πρὸς ἐξοπλισμὸν τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρυματός Κληρικῶν Ἑλλάδος διὰ τῶν τελειότερων συγχρόνων ἐπιστημονικῶν καὶ ἰατρικῶν ὀργάνων, μηχανημάτων καὶ ἐπίπλων.

Ἡ εὐγενὴς αὐτῆ χειρονομία τοῦ κ. Λαιμοῦ, ἥτις συνεχίζει τὴν παράδοσιν τῶν μεγάλων Εὐεργετῶν τοῦ Ἔθνους, θὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν ταχύτεραν καὶ ἀρίστην ποιοτικῶς λειτουργίαν τοῦ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρυματος Κληρικῶν Ἑλλάδος καὶ θὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ ἀποβῆ τοῦτο ἐν ἀληθῆς κόσμημα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν δὲ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω δωρεᾶς ἔχει ἤδη προσφέρει εἰς τὸ ἐν Γενεῇ Πατριαρχικῶν Ὁρθόδοξον Κέντρον καὶ εἰς Ἰδρύματα τῆς ἰδιαίτερας του πατρίδος περὶ τὸ ἐν ἑκατομμύριον δολλαρίων, καθίσταται φανερόν, ὅτι ἡ

ἐνδοξος χορεία τῶν Μεγάλων τοῦ Ἔθνους Εὐεργετῶν συνεχίζεται ἐπαξίως.

Ὅθεν, ἡ Ἐκκλησία οὐ μόνον ἐξέφρασε πρὸς αὐτὸν τὰς θεομὰς εὐχαριστίας τῆς ἀπονεύμασα αὐτῷ τὸ ὄφρικιον τοῦ Μεγάλου Λογοθέτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ εὐχεται, ὅπως ὁ Δοτὴρ παντὸς ἀγαθοῦ δωρητῆ αὐτῷ μὲν ὑγίειαν καὶ πᾶσαν εὐλογίαν, εἰς δὲ τὴν μακαρίαν ψυχὴν τῆς ἀειμνήστου συζύγου του τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν ἐν χώρᾳ ζώντων.

Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Διακονιστῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ ἐξαρθῆ τὸ γεγονός, ὅτι διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 314 Β. Διατάγματος ἐνεκρίθη ὁ Ὁργανισμὸς τῆς παρὰ τῷ Νοσηλευτικῷ Ἰδρυματι Κληρικῶν Ἑλλάδος (Ν.Ι.Κ.Ε.) ἰδρυθείσης Ἀνωτέρας Σχολῆς Διακονιστῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων, ἥτις φέρει τὴν ἐπωνυμίαν («Ἡ Ὀλυμπιάς»).

Συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Διατάγματος, «σκοπὸς τῆς Α.Σ.Δ.Α.Ν. («Ἡ Ὀλυμπιάς»), εἶναι: α') Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν σπουδαστριῶν εἰς τὰς φυσικὰς, βιολογικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐπιστήμας μὲ ἰδιαίτεραν ἔμφρασιν τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ νοσηλευτικὴν φροντίδα. β') Ἡ παροχὴ τῆς καταλλήλου κλινικῆς διδασκαλίας καὶ ἐμπειρίας καὶ ἡ ἀσκήσις αὐτῶν ἐν πνεύματι ἀρμονικῆς συνεργασίας καὶ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ μετὰ ἑτέρων παραγόντων, ἐχόντων τὰς αὐτὰς ἢ παρομοίας ὑγειονομικὰς ἐπιδιώξεις. γ') Ἡ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καλλιέργεια τῶν σπουδαστριῶν, ὅπως αὐταὶ καταστοῦν εὐχρηστα σκευὴ διὰ τὴν διακονίαν τῶν τέκνων τῆς Ἐκκλησίας τόσον εἰς τὸν νοσηλευτικὸν τομέα, ὅσον καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν τοιοῦτον, μὲ τὰς γνωστὰς ἐπὶ τῆς πορείας καὶ ἐξελέξεως τῆς νόσου ἐπιπτώσεις του. δ') Ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν διαμόρφωσις τῶν σπουδαστριῶν εἰς παράγοντας δυναμένους νὰ ἐπηρεάσουν εὐμενῶς τὴν κοινωνίαν καὶ ἐκτὸς τοῦ στενοῦ νοουμένου νοσηλευτικοῦ πεδίου».

Τοιοῦτων ὄντων τῶν ὑψηλῶν στόχων τῆς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ἡδη ἀπὸ διετίας λειτουργούσης Ἀνωτέρας Σχολῆς Διακονιστῶν Ἀδελφῶν Νοσοκόμων, γενικὴ εἶναι ἡ εὐχή, ὅπως αἱ μέλλουσαι νὰ ἀποφοιτήσουν ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης δικαίως τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῆς, ἐνσαρκούσαι τὸ ὑπὸ τῆς ἀγίας Ὀλυμπιάδος πραγματοποιηθῆν ἰδεῶδες τῆς γνησίας γυναικειᾶς διακονίας.

Ἐπιβάλλεται ἐμμονὴ μὲν εἰς τὴν ὀρθὴν πίστιν, ἀπόκρουσις δὲ τῶν νέων κακοδοξιῶν.

Ὁρθῶς οἱ νουνεχεῖς ἐκπρόσωποι τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀποκρούουν τὰς ἀπόψεις δυτικῶν τιτων («θεολόγων», οἵτινες ἐσχάτως εἴτε ὑποστηρίζουν τὴν κατάργησιν τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ καὶ τὴν παροχὴν τοῦ βαπτίσματος κατὰ στάδια ἢ κατὰ τὴν ὠριμοῦ ἡλικίαν, εἴτε ὀξυσοπαστικώτερον ἰσχυρίζονται, ὅτι «ἢ ἔνταξιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐπομένως τὸ βάπτισμα, δὲν ἔχει ὑποχρεωτικὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' ἀποτελεῖ μόνον ἐν σημείῳ» καὶ ὅτι «ἢ φροντὶς νὰ βαπτισθῆ μεγαλύτερος

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΥΜΝΟΥ
ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

‘Η ‘Ιερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προκηρύσσει Πανελλήνιον Διαγωνισμόν διὰ τὴν στιχουργίαν καὶ μελοποίησιν «Ἕμνου τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων».

Εἰς τοὺς τρεῖς πρώτους προκριθησομένους εἰς τε τὴν στιχουργίαν καὶ τὴν μελοποίησιν θὰ ἀπονεμηθῶσι χρηματικὰ βραβεῖα.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δύνανται νὰ πληροφορηθοῦν λεπτομερείας περὶ τοῦ ὡς ἄνω διαγωνισμοῦ παρὰ τοῦ Γραφείου τῆς Μονίμου Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς ἀγωγῆς τῆς Νεότητος καὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων. (Ἰωάννου Γενναδίου, 14, Ἱ. Μονὴ Πετρακῆ) τηλ. 712-112.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΚΑΡΔΙΝΑΛΙΟΥ Ι. ΒΙΛΛΕΜΠΡΑΝΤΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗΝ

Εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἐπίσημου ἐπισκέψεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ Ἐκλαμπρότατος Καρδινάλιος κ. Ἱ. Βίλλεμπραντς ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Κρήτης τὴν 20ὴν Μαΐου. Τὸν Ἐκλαμπρότατον ὑπεδέχθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Εὐγένιος, οἱ Μητροπολίται Πέτρας κ. Δημήτριος καὶ Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας κ. Φιλόθεος, ὁ δὲ μαρτυρῶν Ἡρακλείου μετὰ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, αἱ πολιτικά καὶ στρατιωτικά Ἀρχαὶ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Ἡ πομπὴ κατηύθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν καὶ ἀκολουθῶν οἱ ξένοι κατέλυσαν εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης.

Τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας ὁ Ἐκλαμπρότατος Καρδινάλιος κ. Βίλλεμπραντς παρέστη εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου Τίτου κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἐνθα ὠμίλησεν ἐπικαίρως, ἀναφερθεὶς καὶ εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων τοῦ ἀποστόλου Τίτου ἐκ Βενετίας εἰς Κρήτην.

Εἰς τὸν λόγον τοῦ Καρδινάλιου ἀπήντησεν ἀκολουθῶν ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Εὐγένιος.

Μετὰ τὸν Ἑσπερινὸν καὶ εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς προσεφώνησεν τὸν Ἐκλαμπρότατον ὁ Θεολόγος Γυμνα-

ἀριθμὸς ἀνθρώπων, νὰ βαπτισθοῦν τὰ ἔθνη δὲν ἔχει πλέον θεμελίωσιν, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως οἱ ἄνθρωποι σφύζονται, ἐφ’ ὅσον φέρουν ἀνθρωπίνην φύσιν, πρὸς χάριν τῆς ὁποίας ἐθνισάσθη ὁ Χριστός!

Αἱ θλιβεραὶ αὐταὶ ἐκδηλώσεις μᾶς παρέχουν τὴν ἀφορμὴν ἵνα ρητῶς καὶ κατηγορηματικῶς δηλώσωμεν, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐτεροδόξοι Ἐκκλησίαι, ἐὰν θέλουν νὰ μὴ δημιουργηθοῦν νέα ἐπιπροσθούντα εἰς τὴν Ἐνωσὴν ἐμπόδια, πρέπει νὰ ἀγροπνεοῦν, ὥστε πρῶτον μὲν νὰ μὴ νιοθετῶνται ὑπ’ αὐτῶν νέα δογματικὰ παρεκκλίσεις. Δεύτερον δὲ ὁ στόχος των δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνον ἡ ἀποφυγὴ δημιουργίας νέων κακοδοξιῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξοβελισμὸς καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις πάσης παρεκκλίσεως ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰῶνων ὑπαρχούσης ὑγινοῦς πίστεως καὶ δογματικῆς διδασκαλίας, ὡς αὕτη διεφυλάχθη ἀκεραία καὶ γνησία ἐν τοῖς κόλποις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία οὐδὲ κατὰ κερταίαν ἢ κατὰ ἴωτα ἐν εἶναι διατεθειμένη νὰ παρεκκλίνη.

σιάρχης κ. Πετράκης, ἐνῶ ὁ Καρδινάλιος ἀπήντησεν τονίσας τὴν ἀνάγκην, ὅπως καὶ οἱ σημερινοὶ πιστοὶ ἐν ἀλληλεγγύῃ καὶ πίστει οικοδομήσουν ἕνα νέον κόσμον δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης.

Ἐπηκολούθησαν μακρὰ συζητήσεις καὶ ἐν συνεχείᾳ παρετέθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου ἐπίσημον γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν αἱ πολιτικά καὶ στρατιωτικά Ἀρχαὶ τῆς πόλεως.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν 21ην Μαΐου ὁ Καρδινάλιος κ. Ἱ. Βίλλεμπραντς ἤρχισεν τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Κρήτης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐφησυχάζων ἐν τῇ Ἱ. Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης, ἐκκλησιάσθη κατ’ ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς Μ. Ἑβδομάδος, τοῦ Ἁγίου Πάσχα καὶ τῆς Διοικηθῆσιν ἐν τῷ Ἱ. Ναϊδριῶ αὐτῆς.

Ἄγία καὶ Ἱερά Σύνοδος

Κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον, συνήλθεν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α.Θ. Παναγιότητος ἡ Ἄγία καὶ Ἱερά Σύνοδος εἰς τὰς τακτικάς αὐτῆς συνεδρίας.

Κατ’ αὐτὰς ἐθεωρήθησαν, ἐμελετήθησαν καὶ ἐλήφθησαν αἱ προσήκουσαι ἀποφάσεις, ἐπὶ ζητημάτων, ἀναγομένων εἰς διαφόρους τομεῖς τῆς δραστηριότητος τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου, ἤτοι Παγχριστιανικῶν, Διορθόδοξων, Κανονικῶν, Διοικήσεως Ἐπαρχιῶν τοῦ Θρόνου, Ἁγίου Ὄρους, Ἱερῶν Πατριαρχικῶν καὶ Σταυροπηγιακῶν Μονῶν καὶ ἄλλων.

Συνεδρία 5ης Ἀπριλίου 1971

Ἀνεγνώσθη ἔκθεσις τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου:

α) Αἰτουμένου τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἐν Ἀμερικῇ, οὕτινος ὁ Πατριάρχης ἐπλεξε τὸ ἐγκώμιον ἐπὶ τῷ τελομένῳ παρ’ αὐτοῦ ἔργῳ.

β) Εἰσηγομένου τὴν ἐκλογὴν Βοηθοῦ παρ’ αὐτῷ Ἐπισκόπου, πρὸς ἀντιμετώπισιν ποιμαντορικῶν ἀναγκῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς αὐτοῦ, καὶ

γ) Αἰτουμένου ὁδηγίας ἐπὶ τινων κανονικῆς φύσεως ζητημάτων.

Συνεδρία τῆς 29ης Ἀπριλίου 1971

Κατ’ αὐτὴν ἀνεγνώσθη γράμμα τοῦ Μακ. Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, περὶ τοῦ προσεχοῦς Συνεδρίου τῆς Διορθόδοξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπὶ τοῦ διαλόγου μετὰ τῶν Μεταχαλκηδονίων Ἐκκλησιῶν.

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἀξώμης κ. Μεθοδίου, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω θέματος.

Ἐν τέλει τῆς συνεδρίας, εἰσηγήσει τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, ψήφῳ κανονικῶν γενομένων, ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῶ, πρὸς ἀνάδειξιν καὶ ἐτέρου Βοηθοῦ Ἐπισκόπου παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβῳ, ἐξελέγη παμψηφεί, ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Φιλόθεος Καραμήτσος, ἐπὶ τῷ φιλῶ τίτλῳ τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Μελόης.

Μητρόπολις Γαλλίας

Ὁ Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Μελέτιος τὴν 24ην Ἀπριλίου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Ἀρχιμανδρίτου κ. Ἀθανασίου Γιέβιτς, Καθηγητοῦ τοῦ Ὁρθοδόξου Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Ἁγίου Σεργίου, μετέβη εἰς Λυῶνα καὶ ἐπεσκέφθη εἰς τὸ Νοσοκομεῖον τοῦ Ἁγίου Ἰωσήφ τὸν ἐκεῖ νοσηλεύμενον Ἀρχιμανδρίτην τοῦ Οἰκουμηνικοῦ θρόνου κ. Βλα-

σιον Λαυριωτών, Ἰ. Προϊστάμενον τῆς ἐκεῖ Ὀρθόδοξου Ἑλληνικῆς Κοινότητας. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Γρενοβλὴν καὶ τὸ μὲν ἀπόγευμα ἐτέλεσε πανηγυρικὸν Ἑσπερινὸν εἰς τὸν ἑορτάζοντα Ἱερὸν Ναὸν τῆς ἐκεῖ Ὀρθόδοξου Ἑλληνικῆς Κοινότητας, τὸ δὲ ἑσπέρας προσῆλθεν εἰς διοργανωθεῖσαν ἑορτὴν ὑπὸ τῶν Κυπρίων φοιτητῶν εἰς τὴν αἴθουσαν τελετῶν τῆς Πανεπιστημιακῆς Πόλεως.

Τὴν ἐπομένην 25ην Ἀπριλίου ἡμέραν Κυριακὴν, ἐτέλεσε τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ πανηγυρίζοντι Ἱερῷ Ναῷ τῆς Κοινότητος, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν Πανοσιολογιωτάτων Ἀρχιμανδριτῶν κ.κ. Ἀνθίμου Λαΐζου, Ἰ. Προϊσταμένου τῆς Κοινότητος καὶ Πορφυρίου Δοχειαρίτου Ἰ. Προϊσταμένου τῆς Ὀρθόδοξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος Σαϊντ-Ἐτιέν, καθὼς καὶ τοῦ Αἰδουσιολογιωτάτου Πρεσβυτέρου κ. Εὐαγγελίου Ἀνδριτσόπουλου, Ἰ. Προϊσταμένου τῆς Ὀρθόδοξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος τοῦ Πόν -ντέ-Σερουί.

Τὴν 26ην Ἀπριλίου ἐπεσκέφθη τοὺς εἰς τὰ Νοσοκομεῖα Κοσίιν, Σαλπετριέρ καὶ Σαϊντ-Ἀντουάν νοσηλευομένους ὁμογενεῖς, ἰδιαίτερος δὲ τὸν Ἐντιμολογιώτατον κ. Ὁμηρον Πιζάνην, Ἀρχοντα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, πρὸς τὸν ὁποῖον διεβίβασε τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου.

Τὴν 27ην Ἀπριλίου τὸ ἑσπέρας προσῆλθεν εἰς διοργανωθεῖσαν μεγάλην συγκέντρωσιν εἰς τὸ Γκράν Παλαί εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Γκαλερί Νασιονάλ ὑπὸ τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας, ἣτις ἐπαρουσίασε τὴν νέαν ἔκδοσιν τῆς Βίβλου εἰς τὴν ὁμιλουμένην Γαλλικὴν Γλῶσσαν. Παρακληθεὶς ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἀνέπτυξε τὴν σημασίαν τῆς Βίβλου εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Τὴν 28ην Ἀπριλίου ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Κωνσταντίνου Γεωργίου, Γραμματέως τῆς ἐν Παρισίοις Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, καὶ συνειργάσθη μετ' αὐτοῦ ἐπὶ διαφορῶν ζητημάτων ὑπηρεσιακῆς φύσεως.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Μητρόπολις Γαλλίας μερίμνη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Μελετίου ἐξέδωκε δελτίον γαλλιστὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «Temoignage et Pensé Orthodoxes» τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ποικίλην καὶ πλουσίαν ὕλην. Τὸ πρῶτον τεύχος τοῦ Μαρτίου περιλαμβάνει: α) Μητροπολίτου Μελετίου, Ἐπὶ τῇ ἐκδόσει. β) Βόρις Μπομπρίσκι, Τὸ γεῦμα τοῦ Ἀνασχάντος. γ) Εἰδήσεις τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου. δ) Προσευχὴ καὶ Λειτουργία τῶν καιρῶν μας: Ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάδι. ε) Διορθόδοξοι καὶ Οἰκουμηνικοὶ εἰδήσεις καὶ πληροφορίαι. στ) Τὸ Ἰνστιτούτον τοῦ ἁγίου Σεργίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἐπὶ τὴν προεδρίαν τοῦ Τοποτηρητοῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου κ. Ποιμένος συνῆλθε τὴν 10ην Φεβρουαρίου 1971 ἡ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς Τοπικῆς Συνόδου τῆς Ὀρθόδοξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ λαβούσα ὑπ' ὄμνην τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἔργου τῆς Προσυνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ὡρισε τρεῖς ἀναπληρωτὰς τοῦ προέδρου τῆς Προσυνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, μόνιμα μέλη τῆς Ἱεραῆς Συνόδου: Τὸν Μητροπολίτην Λένινγκραντ Νικόδημον, τὸν Μητροπολίτην Ταλίμιν καὶ Ἐσθονίας Ἀλέξιον καὶ τὸν Μητροπολίτην Κιέβου Φιλάρετον. Ἡ Ἐπιτροπὴ καθώρισεν ἐπίσης τὴν τάξιν τῆς Ἀκολουθίας τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ ἐκλεγχομένου εἰς τὴν Τοπικὴν Σύνοδον Προκαθημένου τῆς Ρωσικῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας, καθὼς καὶ τὴν τάξιν τῆς Ἀκολουθίας, ἡ ὁποία θὰ τελεσθῇ κατὰ τὴν ἐπίσημον ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Τοπικῆς Συνόδου.

— Εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Λένινγκραντ σπουδάζουν κατὰ τὸ τρέχον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 4 ἱερομόναχοι, 2 ἱερεῖς καὶ 5 διάκονοι- κληρικοὶ τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ εἰς φοιτητῆς τῆς Ρουμανικῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὸ περιοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας «Pravoslavije» δημοσιεύει εὐρυτάην περίληψιν τῆς Ἐγκυκλίου ὑπ' ἀριθμ. 1786 τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν

Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὸν Λαὸν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν Ἑκατὸν πενήντα ἔτων ἀπὸ τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τὸ δὲ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας «Glasnik» δημοσιεύει τὸ εἰς τὴν Σπήλην παρατηρήσεων σχόλιον τῆς «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» ἀρ. 5/15 Φεβρουαρίου 1971, «Τὸ Διορθόδοξον Κέντρον τῆς Ἰ. Μουῆς Πεντέλης».

— Εἰς τὴν ἐν Ἀδιδ Ἀμπέμπα ἐνθρόνησιν, τὴν 9ην Μαΐου τρ. ἔ. τοῦ νεοεκλεγέντος Αἰθίοπος Πατριάρχου Θεοφίλου, ἐκ μέρους τῆς Ὀρθόδοξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ παρέστησαν οἱ ἐπίσκοποι Σουμαβίας Βαλεριανὸς καὶ Δαλματίας Στέφανος.

— Ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς ἐξάιρων εἰς σχετικὰς δηλώσεις του τὴν σημασίαν τῆς κατασκευαζομένης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Βελιγραδίου-Μπάρ, τοῦ γνωστοῦ λιμένος εἰς τὴν νότιον Δαλματίαν, ἐτόνισεν ὅτι ἡ γραμμὴ αὕτη «μεταξὺ τῶν ἄλλων θὰ ἀνοίξῃ νέαν ὁδὸν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς προσκυνητὰς τῆς Ὀρθόδοξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν κοινοτήτων καὶ τοὺς τουρίστας, νὰ φέρῃ πρὸς αὐτοὺς πλησιέστερον τὰ χριστιανικὰ προσκυνήματα, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ εὕρουν ἐμπνευσιν διὰ ἐτι ἰσχυροτέραν πίστιν, ἐλπιδά, καὶ ἀγάπην πρὸς πᾶν τὸ ὄραϊον, τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ ἱερόν».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς προσεγγίσεως τῶν Ὀρθόδοξων καὶ τῶν προχρηθιζομένων χριστιανῶν ὁ Πατριάρχης τῆς Ρουμανίας Ἰουστινιανὸς μετέβη εἰς ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ἰνδιάν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν. Ἐπεσκέφθη δὲ καὶ τὴν Αἴγυπτον, ὅπου συνήντηθη μετὰ τοῦ Κόπτου Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ'. Ὁ Ρουμάνος Πατριάρχης προσεκάλεσε τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς τοῦ Κοταγιάμα (Νότιος Ἰνδία) Παῦλον Βεργέζε καὶ τὸν Ἀρμένιον Ἐπίσκοπον Σαρκισιάν ἐκ τοῦ Λιβάνου νὰ ἐπισκεφθοῦν τὴν Ρουμανίαν. Οὗτοι εἶχον θεολογικὰ συνομιλίαις μετὰ τῶν καθηγητῶν τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Βουκουρεστίου. Ὁ καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς Στανιλόε ἐδήλωσεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ: «Ἡμεῖς εἰς τὴν οὐσίαν ἔχομεν τὴν αὐτὴν πίστιν», ὅπως καὶ οἱ Αἰθίοπες, οἱ Κόπται, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ χριστιανοὶ τοῦ Μαλαμπάρ τῆς Νοτίου Ἰνδίας, οἱ Ἰακωβίται εἰς τὴν Συρίαν. Ὑπάρχει ἐλπίς οἱ θεολόγοι ἀμφοτέρων τῶν παραδόσεων νὰ καταλήξουν εἰς κοινὴν διατύπωσιν ἐν τῇ Χριστολογίᾳ.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἄστυ Βατικανοῦ. Ὁ Καρδινάλιος Ἰ. Βίλλεμπραντς, Πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῆς προωθήσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος Γραμματείας τῆς Ἁγίας Ἐδρας, μετέβη εἰς Μόσχαν, ὅπως ἐκπροσωπήσῃ τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὰς τελετὰς τῆς ἐκλογῆς καὶ ἐνθρονίσεως τοῦ νέου Πατριάρχου Μόσχας κ.κ. Ποιμένου. Τὸν Καρδινάλιον συνοδεύει ὁ Ἀμερικανὸς Ἱησοῦνιτῆς π. Ἰωάννης Λόνγκ, μέλος τῆς ἰδίας Γραμματείας τῆς Ἁγίας Ἐδρας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας

Κλησὶς Κατηγορουμένου [2]

Πρὸς

τὸν Ἱερομόναχον Λαυρέντιον Μανιατάκη

Ἀγνώστου διαμονῆς

Ἐνεργοῦντες ἑνορχον τακτικὴν ἀνάκρισιν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1376/989/23-3-71 σεπτῆς ἐντολῆς τῆς Ἱεραῆς Συνόδου καὶ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 15-75/29-3-71 τοιαύτης τοῦ Σεβ.

Μητροπολίτου 'Ηλείας κ. 'Αθανασίου, καλοῦμεν σε, όπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν τὴν 21ην 'Ιουνίου 1971 ἡμέραν Δευτέραν καὶ ὥραν 9ην π.μ. ἐν τῷ 'Ιερῷ Ναῷ 'Αγ. Νικολάου Λαμπείας- 'Ηλείας καὶ ἀπολογηθῆς δι' ἃ κατηγορεῖσαι ἀντικανονικὸν παράπτωμα.

'Ἐν Λαμπεία τῇ 18 Μαΐου 1971

'Ο 'Ανακριτὴς 'Ο Γραμματεὺς
Πρ. 'Απόστολος Μιχαλόπουλος 'Ιερομ. 'Αντ. 'Αθανασόπουλος

'Ιερὰ Μητρόπολις 'Αλεξανδρουπόλεως

'Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ὑπ' ἀριθ. Φ.Ε.Κ. 40/24-2-1971 (τ.Α.) ἐν ᾧ ἐδημοσιεύθη πράξις τῆς Διαρκoῦς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ συστάσεως δευτέρας θέσεως 'Ιεροκλήρου κατὰ τῆ 'Ι. Μητροπόλει 'Αλεξανδρουπόλεως», καθὼς καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. ἔγκρισιν τῆς σχετικῆς πιστώσεως πρὸς πληρῶσιν διὰ διορισμοῦ τῆς θέσεως ταύτης συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 παρ. 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13/1970 Κανονισμοῦ «Περὶ τῶν 'Ιεροκλήρων τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καὶ τοῦ ἀρθροῦ 28 παρ. τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9/1970 Κανονισμοῦ «Περὶ Καταστάσεως τοῦ Προσωπικοῦ τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν ταύτης προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ὑποβάλλωσι τῇ 'Ιερᾷ Μητροπόλει μετ' αἰτήσεως πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διὰ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

'Ἐν 'Αλεξανδρουπόλει τῇ 12ῃ 'Ιουνίου 1971

† 'Ο 'Αλεξανδρουπόλεως ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν θέσιν εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Κεφαλληνίας Κλάδος Α2 Διοικητικὸς κατὰ τὸ ἀρθρον 181 παρ. 31 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 Κανονισμοῦ «Περὶ καταστάσεως τοῦ προσωπικοῦ τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» καλοῦμεν τοὺς κεκτημένους τὰ τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα, ὡς ταῦτα ἀναγράφονται εἰς τὰ ἀρθρα 7-14 τοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ 9, ὅπως ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας εἰς 'Αργοστόλιον τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά. Θὰ προτιμηθοῦν πτυχιούχοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

'Ἐν 'Αργοστολίῳ τῇ 8ῃ 'Ιουνίου 1971

† 'Ο Κεφαλληνίας ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

'Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 33,34, καὶ 44 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν» ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Α.Ν. 2200/40 προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῶν κάτωθι κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων:

- 1) μιᾶς θέσεως τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Υπ. Θεοτόκου Διγαλέτου, καὶ
- 2) μιᾶς θέσεως τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Υπ. Θεοτόκου Τσακαρισιάνου τῆς καθ' ἡμᾶς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων, τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Νόμων καὶ Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρῶνται ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως διὰ τὰ περαιτέρω.

'Ἐν 'Αργοστολίῳ τῇ 8ῃ 'Ιουνίου 1971

† 'Ο Κεφαλληνίας ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

'Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου διὰ τὴν πληρῶσιν τῆς κενῆς 'Εφημεριακῆς θέσεως τῆς ἐνορίας 'Αγίου 'Ιωάννου Καλλιθέας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων, τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Νόμων καὶ τῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας Προκηρῶν ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά καὶ πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

'Ἐν Καλαμάτῃ τῇ 21ῃ 'Ιουνίου 1971

† 'Ο Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Μηθύμνης

'Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ Κανονικὰ καὶ Νόμιμα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν 'Εφημεριακῶν θέσεων τῶν 'Ενοριῶν: 1) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Κοινότητος 'Αγίας Παρασκευῆς (2 θέσεις), 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Λαφιῶνος, 3) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν 'Υψηλομετάπου, 4) 'Αγίας Παρασκευῆς Βαφειοῦ, 5) 'Αγίας Φωτεινῆς Συναμινέας, 6) Κοιμήσεως Θεοτόκου Λεπετύμου καὶ 7) 'Αγίου Γεωργίου 'Αργένου, ἵνα ὑποβάλλωσι ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

'Ἐν Καλλονῇ τῇ 8ῃ 'Ιουνίου 1971

† 'Ο Μηθύμνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΙΕΡΟΝ ΙΔΡΥΜΑ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ ΤΗΝΟΥ

Διακήρυξις ('Επαναληπτική)

Λόγω μὴ ἐμφανίσεως ἐπαρκoῦς ἀριθμοῦ ὑποψηφίων διὰ τὴν πληρῶσιν τῆς Β' 'Εφημεριακῆς θέσεως τοῦ 'Ι. Ναοῦ Εὐαγγελιστρίας Τήνου, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρων 3 καὶ 6 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 8/70 Κανονισμοῦ, ἡ Διοικοῦσα 'Επιτροπὴ τοῦ Πανελληνίου 'Ιεροῦ 'Ιδρυμάτος Εὐαγγελιστρίας Τήνου, ἐπαναλαμβάνει τὴν προκήρυξιν τῆς, τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 1-15/3/71 τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ καλεῖ τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ὑποβάλλωσι εἰς τὸ 'Ἰερὸν 'Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου σχετικὴν αἴτησιν μετὰ συντόμου βιογραφικοῦ σημειώματος, ἐντὸς δέκα πέντε (15) ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας.

Αἱ προηγουμένως ὑποβληθεῖσαι αἰτήσεις ἐνδιαφερομένων θὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐπιλογὴν.

'Ἐν Τήνῳ τῇ 12ῃ 'Ιουνίου 1971

'Ο Πρόεδρος τῆς Δ/σης 'Επιτροπῆς
ΠΑΜΦΙΛΟΣ Ζ. ΑΛΑΒΑΝΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

1) Ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Ἐκδοτικοῦ Οἴκου «Ἀστὴρ» τῶν ἀδελφῶν Ἀ. λ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου ἐλάβουμεν σειρὰν νέων βιβλίων, χρησιμωτάτων διὰ τε τοὺς κληρικοὺς καὶ διὰ τοὺς λαϊκοὺς Θεολόγους, ὡς καὶ διὰ πάντα εὐσεβεῖ καὶ φιλομαθῆ Ὀρθόδοξον Ἕλληνα. Πᾶσαι αἱ ἐκδόσεις τοῦ ἀνωτέρω Οἴκου καλαισθητοί, ἐπὶ ὀραίου χάριτος καὶ ἀρίστης τυπογραφικῆς τέχνης, τινὲς δὲ καὶ βιβλιόδετοι, τιμοῦν τὸν Ἐκδοτικὸν Οἶκον «Ἀστὴρ» καὶ τοὺς συντάκτας τῶν ἔργων. Διὸ καὶ συνιστῶμεν ταῦτα ἐκθύμως. Τὰ ληφθέντα ἔργα εἶναι τὰ κάτωθι:

α) Πηδάλιον τῆς νοητῆς Νηὸς τῆς Μιάς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι ἅπαντες οἱ ἱεροὶ καὶ θεῖοι Κανόνες τῶν ἁγίων πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν κατὰ μέρος θεῶν Πατέρων Ἑλληνιστῶν μὲν χάριν ἀξιοπιστίας ἐκτιθέμενοι, διὰ δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς κοινοτέρας διαλέκτου πρὸς κατάληψιν τῶν ἀπλουστερώων ἐρμηνευόμενοι ὑπὸ Ἀγαπίου ἱερομονάχου καὶ Νικολαίου μοναχοῦ. Νῦν τὸ ἔβδμο ἐπανεκδιδόμενοι βάσει τῆς τρίτης ἐκδόσεως τῆς γενομένης ὑπὸ Σεργίου Χ. Ραφαήλ ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸ 1864. Ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐκδόσει ὑφίσταται ὀρθὴ ἀναρίθμησις ἱερῶν Κανόνων τινῶν. Ὡσαύτως ὑφίσταται προσθήκη παραρτήματος ἐξ ἐπιστολῶν μεγάλου Βασιλείου, Ἰωάννου Χρυσοστόμου, ἁγίου Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου καὶ ἐκ τῶν Κανόνων καὶ Ἐρωταποκρίσεων τοῦ Παναγιωτάτου Νικηφόρου Πατριάρχου Κων/πόλεως, τοῦ Ὁμολογητοῦ. Τῆς δὲ ἑβδόμης φορὰν ἐρχομένης εἰς φῶς ἐκδόσεως ταύτης, ὡς καὶ τῆς πλήρους καὶ ὀρθῆς, ὅπου ἐχρησιάσθη, ἀριθμώσεως καὶ τῶν προσθημάτων, ἐπεμελήθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κορινθίας Παντελεήμων Κ. Καρανικόλας. Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστὴρ» Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Λυκούργου 10, Ἀθῆναι 1970, σσ. 789.

Ἐν Προλόγῳ ἐξηγεῖται ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν ἡ πληρότης τῆς νέας ἐκδόσεως, ἐμπεπλουτισμένης διὰ Παραρτήματος κανονικῶν θεμάτων ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Μ. Βασιλείου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου καὶ Νικηφόρου Κων/πόλεως. Ὁ ἐπιμεληθεὶς τῆς πληρεστερας καὶ τελειοτερας παρουσίης ἐκδόσεως Σεβ. Μητροπολίτης Κορινθίας Παντελεήμων Κ. Καρανικόλας ὀρθῶς ἔκρινε προσθεῖς συμπληρώσεις τινὰς ἐλλειπόντων καὶ ἐπεξηγηματικὰς ἐπ' αὐτῶν παραπομπὰς. Ὀρθῶς δ' ἐπίσης ἔθεσε διπλὴν ἀρίθμωσιν, ἥτοι τὴν ἐν τῷ Πηδάλιῳ ἀπαντώσαν καὶ τὴν παρὰ τοῖς Ἐρμηνευταῖς Ζωναρά, Βαλασαμῶνι, Ἀριστηνῶ.

β) Τὸ ἐξάιρετον πόνημα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας Παντελεήμονος «ΚΑΕΙΣ τῶν ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας» εἶναι ἀληθῆς «Κλεις» τῆς παρουσίης ἐκδόσεως τοῦ Πηδαλίου, χρησιμωτάτη διὰ πάντα Κληρικῶν καὶ Θεολόγων καὶ μάλιστα Νομικῶν, ὡς καὶ διὰ πάντα φιλομαθῆ καὶ εὐσεβεῖ χριστιανόν, ποθοῦντα ταχεῖαν καὶ εὐκόλον χρῆσιν τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐπὶ ἐνδιαφέροντος θέματος, ἐκκλησιαστικο-κανονικοῦ χαρακτήρος. Ἡ κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν παράθεσις τῶν λημμάτων διευκολύνει τὰ μέγιστα τὸν ἐρευνητὴν τῶν ἱ. Κανόνων. Θὰ ἦτο δ' εὐχῆς ἔργον, ἂν αἱ παραπομπαὶ ἐγίνοντο καὶ εἰς τὴν σελ. τοῦ Πηδαλίου τῆς ἑβδόμης ἐκδόσεως, διότι πολλάκις ἐπέρχεται σύγχυσις, ὡς φέρ' εἰπεῖν τῷ λήμματι «Κόρινθος». Παραπέμπει ὁ συντάκτης ὀρθῶς εἰς τὸν στ' καν. τῆς Α' οἰκουμ. συνόδου, σημειῶν τὴν ὑποσημ. 2. Ἀλλὰ μὴν τοῦ κανόνος τούτου ἔχομεν δύο σημειώσεις, ἐν σελ. 129 τοῦ Πηδαλίου καὶ δύο σημειώσεις ἐν σ. 130. Ὅφειλε τις ν' ἀναγνώσῃ καὶ τὰς τῶν δύο σελίδων σημειώσεις, διὰ ν' ἀνεύρῃ ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Κορινθοῦ, κατὰ τὸν Ζωναράν, ἔλαβε τὸ προνόμιον τοῦ φορεῖν φελώνιον πολυταύριον.

Τὸ ἀληθὲς «πόνημα» τοῦτο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορινθίας Παντελεήμονος, ὡς ἀπαύγασμα ἱεροῦ ζήλου τηρήσεως καὶ γνώσεως ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ ὡς καρπὸς φιλεργίας καὶ ἐπιμελείας τούτου, τιμᾷ τὸν συντάκτην, Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κορινθίας Παντελεήμονα.

K. Γ. Μ.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Σεβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 200 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 9 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΒΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ Ἐκκλησία ἐναντι τῶν Συγχρόνων Παγκοσμίων Προβλημάτων. (Ε').

Ὁ Καρδινάλιος Ἰωάννης Βίλλεμπραντς εἰς Κρήτην.

Ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λοφτσού κ. Μαξίμου ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς 150ετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

Κωνστ. Δ. Φράγκου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ ἐργασία ὡς μόχθος καὶ ἀναφυχή.

Ἀρχιμ. Ἀναστασίου Γ. Γιαννουλάτου, Προσπικαὶ καὶ Θεολογικαὶ προϋποθέσεις τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου Ἀθηνῶν.

Παναγ. Ἰ. Μπούμη, Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ «Οἰκονομία» κατὰ τὸ Κανονικὸν Δίκαιον.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Κλητήριον Ἐπίκριμα.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερῶν κ.λ.π.

Νέα Βιβλία.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλέφ. 710.734.